Беш йилликни муддатидан илгари бажарамиз

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 55 (3793). | Чоршанба, 20 март 1968 йил | Баҳоси 2 тийин.

БУ ЙИЛГИ МАРРАМИЗ:

Давлатга 1330 тонна пилла, 275 минг тонна каноп пояси сотамиз, 1200 тонна каноп уруғи етиштирамиз ва давлатга 400 тонна каноп уруғи сотамиз. Боғ ва токзорлар майдонини кенгайтирамиз.

СИЗ ушбу суратда Калинин районидаги Оржоникидзе номли колхознинг илғор сабзавоткорлари (чапдан) Қ. Элликов, И. Исмагилов, У. Иноғомов, М. Аҳедов ва М. Мадиёров ўртоқларни кўриб турибсиз. Бу ҳимматн баланд сабзавотчилар эртаги карамни анча барвақт экиб, парваришга киришишди. Улар шу кунларда карамга ишлов беришни ҳар томонлама қизитиб юборишди.

Н. Тўраев фотоси.

250 МИНГ ТОННА САБЗАВОТ УЧУН

Областимиз деҳқонлари беш йилликнинг учинчи йилида меҳнаткашлар дастурхонига 250 минг тонна сабзавот етказиб бериш учун курашмоқдалар. Бу юбилей йилидагига қараганда 90 минг тонна кўпдир. Ана шундай катта ва масъулиятли вазифани бажаришда сабзавот экишга ихтисослаштирилган Тошкент атрофидаги Калинин ва Оржоникидзе районлари зиммасига етиштириладиган сабзавот маҳсулотларининг деярлик 200 минг тоннаси тўғри келади. Бой тажрибага эга бўлган олимларимиз кўмагида тадбиркорлик билан иш кўраётган деҳқонларимиз бундай вазифани бемалол бажариша олади.

Мана, баҳор ҳам бошланди. Дастлабки уруғ ердан ниш уриб чиқди. Дастлабки кўчатлар дала бетида ўзини кўрсатиб қолди.

Шундай пайтда экинларни, боғларни ҳашаротга олдирмаслик, дастлабки экинларга ишлов беришни кучайтириш учун нималар қилиш керак? Ана шу муаммони ҳал этиш учун сабзавоткорлар олимлар билан маслаҳатлашиб олишни лозим топишди. Шу мақсадда улар яқинда Калинин районидаги Карл Маркс номли колхоз клубига йиғилишиб, фикрлашиб олишди. Йиғилишда совхоз ва колхозларнинг раҳбарлари агрономлар, агроном энтимологлар, пиллачилик соҳасининг мутахассислари, олимлар, бошқарма раҳбарлари иштирок этдилар.

Калинин район партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ **М. Камолов** сўзни бошлаб берди. У сабзавоткорлар олдида юз берган шу кундаги табиий қийинчиликларни енгиш учун нималар қилиш керак, шу ҳақда қандай фикр ва мулоҳазалаб бор, деб ўртага савол ташлади.

Биринчи бўлиб Калинин районидаги Ильич номли колхоз раиси **С. Раҳматуллаев** сўзга чиқади. У ўз хўжалигида 70 гектар ерга эртаги экинлар экиб олинганлигини айтади. Ана шу экинларга дастлабки ишлов бериш бошлаб юборилди. Экиб олинмаган экинларни экиш, ердан униб чиққан сабзавот экинларига ишлов бериш кечикиб кетаётир. Айниқса картошкани ердан униб чиқиши судралиб кетмоқда.

— Биз,— дейди,—у, об-ҳавони яхши бўлишини кутадиган бўлсак ютқазамиз. Шунинг учун карамга минерал ўғитлар сепдик. Картошкани эса ер етилган вақтдан фойдаланиб чизелладик. Натижа ёмон эмас. Карам ўғит берилмаган карталарга нисбатан деярлик тўрт марта яхши.

Шу райондаги генерал Раҳимов номли колхоз раиси **М. Маъмуров** экилган картошкани сеткали борона билан икки марта чизеллаш кераклиги, шунда ер бетида униб чиққан ёввойи ўтлар йўқолиши, картошканинг ўсиши эса тезлашади деб айтди.

Калинин районидаги Куйбишев номли колхоз агрономи **Ж. Бердиев** гектарлардан кўплаб ҳосил олишнинг энг муҳим омили уруғларни сара, гектарлардаги кўчатларнинг тўла бўлишига боғлиқ эканлигини таъкидлади. Шундан кейин сўзга чиққан республикада хизмат кўрсатган агроном, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати **Абдураҳмон Каримов** областимиз деҳқонлари 250 минг тонна сабзавот етиштириш учун шу кунларда асосан эртаги экинларга парваришни кучайтириш, уларга маҳаллий ўғитларни кай тартибда бериш ҳақида Ўзбекистон картошка, полиз ва сабзавот экинлари илмий-текшириш институти олимларининг кўп йиллик тажрибалари ҳақида гапириб берди. Мўлжалга етиш учун энг биринчи галда деҳқончилик маданиятини оширишимиз керак.— деди у. Яъни барча қишлоқ хўжалик машиналаридан унумли фойдаланиб кўпроқ маҳсулот етиштиришимиз, унинг таннархини эса кескин камайтиришимиз керак. Ҳозир кўпчилик сабзавот экинларини парвариш қилишда машиналар катта ёрдам беряпти. Лекин областимиздаги деярли ҳамма колхоз-совхозлар қовун етиштиришда механизациядан фойдаланишмайди, қовунлари унча ширин эмас. «Босволди», «чўгир» каби қовун навлари йўқолиб кетмоқда. Ана шу навларни тиклаш, қовун-тарвуз етиштиришда машиналаридан фойдаланишнинг энг афзал йўлларини институтимиз ишлаб чиққан. Ана шу янгиликни ҳамма колхоз ва совхозларда кенг татбиқ этиш мумкин. Бундан ташқари ҳар бир экинни шу жойнинг иқлимига мос тушадиган, районлаштирилган уруғларини экиш лозим. Экилган экинларга ўғит беришни ҳам билиш керак. Агарда қовун-тарвузга бериладиган йиллик минерал ўғитнинг 50 проценти экишдан олдин, қолган 50 проценти биринчи ишловда берилса, бундай қовун-тарвузлар ширали бўлади.

ОЛИМЛАР ВА ДЕҲҚОНЛАР ҲАМКОРЛИГИ

Ҳозирги табиий қийинчиликларни енгишнинг бирдан-бир тўғри йўли экинларни озиқлантиришни кучайтиришдир. Ер етилиши билан эса культивация қилишни ва экилмай қолган экинларни қисқа муддатда экиб олиш учун ҳамма тайёргарликни кўриб қўйиш керак.

Шу институтнинг ўсимликларни ҳимоя қилиш лабораториясининг мудири **Н. Г. Кузнецова** ҳам экинларни экишда уруғларни соғлом бўлиши, ҳар қандай ҳашаротга қарши курашиш учун етарли химикатлар ва машиналарни тахт қилиб қўйиш учун нималар қилиш кераклиги ҳақида йиғилиш қатнашчиларига гапириб берди. У ҳашаротга қарши курашадиган звеноларни ҳамма хўжаликларда тузиш кераклигини айтди.

Ўрта Осиё нав-синаш бўлимининг бошлиғи **В. А. Шварцкоп** қандай нав помидор ёки бодрингни экканда ҳосилни кўпроқ беради, ана шунга эътибор бериш кераклигини айтиб берди.

Картошка ва сабзининг янги навларини етиштиришда республикамизга танилган, хизмат кўрсатган агроном **А. Обидов** картошка ва сабзини экиш, унга ишлов беришда ўзининг тажрибалари ва шу тажрибаларни бошқа хўжаликларда ҳам амалга ошириб кўп ҳосил олаётган бригада ва звеноларнинг ишлари ҳақида йиғилиш қатнашчиларига сўзлаб берди.

Пиллачилик ҳам масъулиятли вазифа,— дейди, ўз сўзида Калинин районидаги Охунбобоев номли колхоз агротехниги ўртоқ **А. Акбаров**,— Пилла тайёрлаш планини бажариш тут кўчатлари парваришига боғлиқ. Шунинг учун тут кўчатларига жавобгар кишиларни беркитиб қўйиш керак. Ўз колхозида шу соҳада қилинаётган ишларни бошқа хўжаликларда ҳам амалда татбиқ этилса, авжи пилла қуртларининг даҳага кирган вақтида шу хўжаликнинг ходимлари кўчама-кўча барг қидириб юришмайди. Шунингдек, йиғилишда Калинин район пиллачилик агрономи **М. А. Брежнева**, Оржоникидзе район ишлаб чиқариш бошқармасининг Бўстонлик зонаси бўйича агрономи ўртоқ **К. Абдиқулов** ўз тажрибаларини ўртоқлашдилар.

Деҳқонларнинг олимлар билан бўлган бу йиғилишида, деҳқонлар қишлоқ хўжалик олимларига жуда кўп саволлар беришди ва унга қониқарли жавоб олишди. Шунингдек, бу йиғилишда сабзавотларни плёнка остида қандай ўстириш кўпроқ даромад келтиради ана шундай экинлардан экиш кераклиги ҳақида ҳам бир фикрга келишди.

Йиғилишда область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ **М. А. Абдураззоқов** қатнашди ва нутқ сўзлади. Йиғилишда область партия комитетининг секретари **П. В. Костриков**, область ижроия комитети раисининг ўринбосари **Қ. Аҳмедов** ўртоқлар иштирок этишди.

А. МИРЗААҲМЕДОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ТЕХНИКА ЖОНКУЯРЛАРИ

Рационализаторларни ишлаб чиқаришнинг жонкуярлари дейишади. Янгилик яратиш учун аввало дастгоҳ ёки маълум техниканинг ипидан игнасигача билиш, фан ва техниканинг кейинги ютуқлари билан таниш бўлиш лозим. Шундагина у ҳақиқий новатор бўла олади. Корхонамизда ана шундай новаторлар сафи борган сайин кенгаймоқда.

Ўтган йили 237 та рационализаторлик таклифи тушган эди. Бунинг кўпчилиги ишлаб чиқаришга жорий этилди. Бу ўнларча минг сўм самара берди. Янгиликларнинг шарофати билан меҳнат унумдорлиги анча ошди, кўплаб материаллар тежаб қолинди.

Вагон-ётоқхонанинг таг рамаси учун ишлатиладиган 12 сантиметрли швеллер ўрнига 10 сантиметрлик швеллерни қўйиш ҳақида жуда қимматли таклиф тушди. Бу ҳозирги вақтда ҳар бир рамадан 106 килограммдан металл тежаб қолиш имкониятини бермоқда. Конструкторлар Г. Лихтерман ва В. Токарёвларнинг бу таклифи йил давомида 4000 сўм фойда келтиряпти.

Шунингдек, Л. Левкович ва Г. Куликов, С. Алимуҳамедов, В. Асатуров, В. Давидов ва М. Лемашовларнинг таклифлари ҳам заводга катта наф келтирмоқда. Юбилей йилида республика миқёсида энг яхши ихтирочилик ва рационализаторлик таклифлари учун ўтказилган конкурсда юқорида номлари айтилган рационализаторлар мукофотли ўринларни олгани жуда қувончлидир.

Заводимизда ҳар йили новаторларнинг цехлараро ва шахсий мусобақасини ўтказиб бормоқдамиз. Бундан мақсад рационализаторлар сафини янада кенгайтириш, уларнинг активлигини ошириш ва таклифларни ишлаб чиқаришга жорий қилишни тезлаштиришдир. Ўтган йили бу анча яхши натижа берди. Қуюв цехининг кўпсонли рационализаторлари йил давомида 32 та таклиф киритиб, биринчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлдилар.

Беш йилликнинг учинчи йилида ҳам бу анъанани давом эттираяпмиз. Ҳозиргача 15 дан ортиқ рационализаторлик ва ихтирочилик таклифи тушди. Улар ишлаб чиқаришга жорий қилинмоқда.

Ишлаб чиқаришга тадбиқ этилган энг қимматли ишлардан бири 9-цехнинг технологи В. Колябининг тик фрезер станогига мослама ўрнатиш тўғрисидаги таклифидир. Бу янгилик киши саломатлиги учун катта аҳамиятга эга. Фрезерлик станогида деталь ишланаётганида ҳар томонлама учқун сачрайди. Мослама эса учқунга тўсиқ бўлади, ишчи толиқмайди. 2-цех бошлиғи С. Колл ва завод бош механиги Ф. Федосовларнинг дробемен турбинани модернизация қилиш ҳақидаги таклифи эса корхонага катта фойда беради. Новаторларнинг бу ишини эндигина қўллай бошладик, ҳозирги ҳисоб-китобларга кўра у йил давомида 3,5 минг сўм самара бериши керак.

Заводимизда новаторлик ҳаракати тобора қулоч ёйиб боряпти. Уларнинг сафи ўсмоқда. Биз уларга яшил йўл очиб бериш учун барча тадбирларни амалга оширмоқдамиз. Новаторларни қўллаб-қувватлаб, ёрдам беряпмиз. Шунинг учун ҳам уларнинг изланиш самараси яхши бўляпти.

Я. КУЮНОВ,
Экскаватор ремонти заводи ихтирочилик ва рационализаторлик бюросининг катта инженери.

БОЛГАР ДЎСТЛАРГА ТАБРИК

Тошкент жамоатчилиги Совет Иттифоқи билан Болгария Халқ Республикаси ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома имзоланган куннинг 20 йиллигини нишонлади.

18 мартда бўлган тантанали йиғилиш шу шонли санага бағишланди. Шаҳар партия комитетининг секретари Р. Н. Бобожонова тантанали йиғилишни очди. Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамияти президиумининг раиси Ҳ. С. Шукурова доклад қилди.

Тамаки фабрикасининг механиги А. Воҳидов, Семашко номидаги курортология ва физиотерапия тадқиқот институтининг старший илмий ходими В. П. Шаварина, алоқа электротехника институтининг студенти М. Йўлдошева сўнгги йилларда Ўзбекистон билан қардош Болгария округлари ўртасида иқтисодий ва маданий алоқалар кенгайиб кетганлиги ҳақида мамнуният билан гапирдилар. Улар социалистик қурилишда болгар дўстларга янги муваффақиятлар тиладилар.

Йиғилиш қатнашчилари якдиллик билан қабул қилган резолюцияда ҳам шундай истаклар билдирилди.

(ЎзТАГ).

ГЎШТ, ТУХУМ ДАВЛАТГА

ОЛМАЗОР, («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан) Янгийўл районидаги Навоий номли колхоз аъзолари чорва молларини парвариш қилишни яхшилаб, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтирмоқдалар. Бу ерда давлатга гўшт, сут, тухум топшириш қизғин кетаяпти. Чорвадорлар бўрдоқичиликни ривожлантириб давлатга гўшт етказиб бериш ярим йиллик планини ҳозирнинг ўзидаёқ 137 процент бажардилар. Яқин кунлар ичида яна 40 қорамол, 90 бош чўчқа гўштга топширилади. Шуниси қувончлики, гўштга топширилаётган қорамолларнинг ўртача оғирлиги 260 килограммга тўғри келяпти. Чорвадорлар бутун имкониятларни ҳисоблаб чиқиб йиллик гўшт тайёрлаш планини май ойи ичидаёқ бажариб қўйишмоқчи.

Паррандачилар ҳам ғайрат қилишляпти. Қисқа вақт ичида 17 минг дона тухум топширишиб, квартал планини ошириб бажардилар.

1-ПОЙАФЗАЛ фабрикасининг илғор ишчиси М. Содиқова В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун самарали меҳнат қилаётир. Суратда: М. Содиқова.

А. Тўраев фотоси.

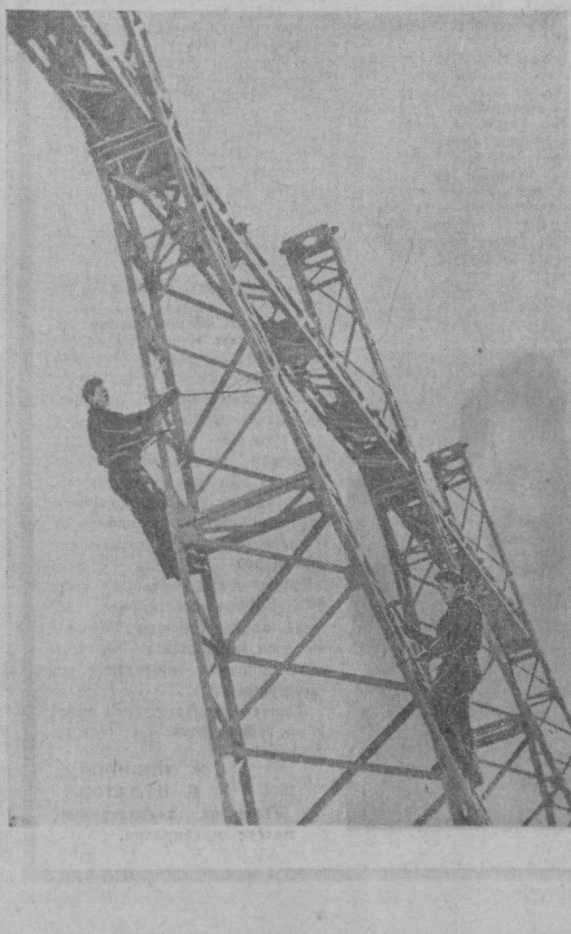

ТОШКЕНТ ГРЭСининг қуввати ошган сайин станция қучоғидан янги-янги линиялар тортилмоқда. Суратда: электр узатувчи таянч линияни монтаж қилиш пайти.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотолари.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ. Райондаги хўжаликларда чигит экиш кампаниясига тайёргарлик қизғин кетяпти. «Ленинский путь» колхози деҳқонлари барча ишларни ҳозирнинг ўзидаёқ бажариб қўйишди.

— Апрель ойининг бошидан,— дейди колхоз раиси Т. Эм — ерга барака уруғини ташлаймиз. Чигитни яхши ишланган ерларга экамиз. Техникадан моҳирлик билан фойдаланиб, барча участкаларда узоғи билан бир ҳафта ичида бу муҳим иш тамом бўлади. М. Султонов, Т. Эшов, Ким Бон Дю каби участканинг деҳқонлари ўтган йилга нисбатан ҳар гектар ерда камида 6 центнердан кўп ҳосил етиштириш учун астойдил курашмоқдалар.

А. Ким.

★ ★ ★

ЯНГИЙЎЛ. «Москва» колхозининг далаларида иш қизғин. Звено аъзолари, механизаторлар дала ишларини жадаллаштириб, уруғ ташланадиган майдонларни кафтдек текисламоқдалар. Эски ариқлар бузилмоқда. Ғўзапоя илдизларини йиғиштириб олмоқдалар. Колхозчилар бир неча кун ичида 450 гектар ерни экишга тахт қилиб қўйдилар. Кўпгина илғор звеноларда иш қизғин.

К. Сафаралиев.

★ ★ ★

ТЎЙТЕПА. Киров номли совхоз дирекцияси механизатор-кадрларни ўқитишга жиддий эътибор бермоқда. Бу ерда ҳар йилгидек бу йил ҳам механизаторлар тайёрлайдиган курс ишлаб турибди. Ҳозир курсда ёшлардан 30 киши ўқиб касб ўрганмоқда. Совхоз маъмурияти курсда машғулотларнинг яхши ўтиши учун барча чораларни кўрмоқда.

Е. Кушаев.

ДОНЕЦКЛИК қардош қурувчилар бунёдкорлик ишларини тобора жадаллаштирмоқдалар. Пешқадам украин қурувчиси—электр пайвандчи Е. Ностека самарали меҳнат қилиб ҳамшаҳарларимизни қувонтирмоқда. Суратда: Е. Ностека.

А. Тўраев фотоси.

„КАПИТАЛ“НИНГ

КАРЛ МАРКС ТУҒИЛГАН КУННИНГ

Жаҳон пролетариатининг буюк доҳийси Карл Маркснинг гениал асари — «Капитал» бундан бир аср муқаддам босилиб чиққан эди. Бу бебаҳо улкан асар кишилик жамиятига қарашларда батамом тўнтариш ясаб, социализмни илмий асосга қўйди.

Бутун умрини ва ижодий камолотини бағишлаган мазкур асарни Маркснинг ўзи буржуазия ва шу жумладан хусусий ер эгалари бошига шу пайтгача ёғилган снарядларнинг энг даҳшатлиси, деб атаган. Ф. Энгельс эса асаргача ишчилар синфи учун шу даврни қуйидагича характерлайди: «Ер юзида капиталистлар ва ишчилар мавжудлигидан бери ҳали бу даражада аҳамиятли бўлган бирорта китоб юзага келмаган эди...». В. И. Ленин эса Маркснинг бу улкан меҳнатини «асримизнинг буюк сиёсий-иқтисодий асари» деб улуғлади.

Планетамизнинг кўпгина буюк кишиларининг юксак баҳосига сазовор бўлган ва дунёга келганидан бери пролетариат курашининг кудратли назарий қуроли бўлиб хизмат қилиб келаётган «Капитал»нинг яратилиш тарихи ҳам диққатга сазовор. «Капитал» узоқ йиллар давомида мисли кўрилмаган сабот ва матонат, сермашаққат меҳнат билан яратилган шундай бир метин қоядирки, капиталистик қулликни оқловчи ҳар қанақанги ғайриилмий назариялар ана шу қояга урилиб, чилпарчин бўлаверади.

Маркс пролетариатни мукаммал илмий иқтисодий назария билан қуроллантиришни айниқса муҳим иш деб ҳисоблаган. У ўз иқтисодий таълимотининг айрим муҳим масалаларини 40-йилларда яратилган асарларидаёқ ишлаб чиққан эди. «Фалсафа қашшоқлиги», «Ёлланма меҳнат ва капитал» ҳамда «Коммунистик партия манифести» китобларида Маркс капиталистик эксплуатация, капитализмдаги антагонистик синфий қарама-қаршиликлар ва иқтисодий кризислар характерини тасвирлаб, капитализмни социалистик тузум билан революцион тарзда алмаштириш тарихий зарурият эканлигини кўрсатди. Аммо ишчилар ҳаракати бир бутун, мукаммал, илмий асосланган иқтисодий назарияга муҳтож эди. Бу назария капитализмнинг пайдо бўлиши, ривожланиши ва ҳалокати қонунларини охиригача ҳамда ҳартомонлама очиб кўрсатиши, капитализмнинг социализм билан алмашуви муқаррар эканлигини рад этиб бўлмайдиган далиллар билан исботлаб бериши керак эди. Маркс бутун ҳаётининг маҳсули — «Капитал»ни ана шу зарур масалани ечишга бағишлади.

Маркс ўзининг асосий вақтини иқтисодий адабиётларни ўрганишга бағишлайди. «Рейн газетаси»нинг мухбири ва редактори (1842—1843) бўлиб ишлаган вақтларидаёқ ижтимоий ҳаётда моддий манфаатлар муҳим ўрин тутишлиги ва алоҳида аҳамиятга молик эканлигига ишонч ҳосил қилади. Рейн области деҳқонларининг иқтисодий муҳтожлиги масалалари билан танишар экан, ўзига ниҳоятда талабчан бўлган Маркс амалий революцион фаолият учун ўзида ҳам назарий, ҳам конкрет иқтисодий билимлар етишмаслигини ҳис қилади. У 40-йилларда Парижда, кейинчалик Брюсселда ва қисман Манчестерда чуқур тадқиқотлар олиб бориб, бир қатор катта-кичик иқтисодий асарлар яратади. Уларда Маркс ишчилар синфи манфаати нуқтаи назарида туриб, буржуа ва майда буржуа сиёсий иқтисодини танқид қилади, капиталистик воқеликнинг қарама-қарши тенденцияларини мулоҳаза қилиб кўради.

Маркс 40-йиллардаги иқтисодий асарларида муайян иқтисодий муносабат бўлган ва бошқалар меҳнатини текин ўзлаштириб оладиган капитални чинакам илмий тушуниш даражасига кўтарилади. У буржуа жамияти социал-иқтисодий ҳодисаларини тадқиқ қилишга фалсафий материализм ва диалектикани татбиқ қилиш орқали сиёсий иқтисод фанини турғунликдан ривожланиш сари йўллади.

1848—1849 йиллар революцияси мағлубиятга учрагач, Маркс Лондонга келиб, умрининг охиригача шу шаҳарда муҳожирликда яшайди. 1850 йил ёзидан бошлаб у жуда бой китоб фондига эга бўлган Британия музейида иқтисод фани билан шуғулланишни давом эттиради. Маркс янгидан кўтарилиш босқичини кечираётган капитализм экономикасини қунт билан ўрганади. Бир неча йил давом этган сермашаққат меҳнат орқасида у юзлаб китоб, журнал мақолалари, Англия ҳукуматининг расмий нашрларини ўқиб, конспект қилиб чиқади. Ҳар хил манбалардан кўчириб олинган зарур ҳужжат ва материаллар 24 та катта дафтарни ташкил этади. Кейин Маркс шу тўплаган материалларини тематик план бўйича системага солади.

1857 йилдаги жаҳон иқтисодий кризиси Маркснинг сиёсий-иқтисод проблемалари устидаги машғулотларини тезлаштиришга ундайди. 1857—1858 йиллар Маркс ҳаётида буюк илмий жасорат йиллари бўлди. У атиги саккиз ой мобайнида чуқур илмий тадқиқотдан иборат 50 босма лист қўлёзмани тайёрлади. Бу аслида «Капитал»нинг биринчи хомаки варианти эди.

Бу қўлёзмада Маркс даставвал ўзининг қўшимча қиймат назариясини яратиб, сиёсий иқтисод фанида чуқур тўнтариш ясайди. У юзаки назардан яшириниб ётган ишчи кучини эксплуатация қилиш механизмини очиб кўрсатди, меҳнат билан капитал ўртасидаги муносабатлар характерини, ишчи меҳнати ҳақ тўланмаган қисмининг капиталист томонидан ўзлаштирилишини далиллар билан исботлади, капиталистик ишлаб чиқаришнинг асосий қонунларини ифодалаб берди. Маркс қўлёзмани қайта ишлаб, нашр этиш учун топширади ва 1859 йил июнида «Сиёсий иқтисод танқидига доир» деган машҳур китоби босилиб чиқади. Китоб меҳнат қиймати назарияси ва, шунингдек, пул назарияси масалаларига бағишланган эди.

Маркс 1861—1863 йилларда яна 200 босма листдан иборат қўлёзма яратади. Марксистик сиёсий иқтисод тарихида катта ўринни эгаллаган бу қўлёзманинг ярмидан кўпроги Маркснинг ҳозирда кенг машҳур асари «Қўшимча қиймат назариялари» («Капитал»нинг IV томи)ни ташкил этарди. Қўлёзма «Сиёсий иқтисод танқидига доир» китобининг бевосита давоми бўлиб, ўша умумий сарлавҳа билан номланган. Автор 1862 йил охирида ана шу қўлёзма асосида «Капитал» номи билан иккинчи китобни нашр этишга қарор қилади. Илгари «Сиёсий иқтисод танқидига доир» дейилган номни иккинчи сарлавҳа сифатида қолдиришни мўлжаллайди. Иккинчи китобнинг ҳажмини 30 босма лист қилиш кўзда тутилган эди.

Аммо бу мўлжал Маркс хоҳлаганидек тез амалга ошмади. Даставвал тирикчилик машаққатлари халақит берди. Америкадаги гражданлар уруши натижасида 1861 йилда Маркснинг «Нью-Йорк кундалик минбари» газетаси билан алоқаси узилиб қолади. У ана шу газетага мақолалар ёзиб, гонорар олиб турарди. Муҳтожлик, оила тирикчилиги ташвиши уни майда-чуйда ишлар билан шуғулланишга мажбур қилади. Ўз дўсти Л. Кугельманга 1862 йил 28 декабрда ёзган мактубида, ҳатто темир йўл компанияларидан бирига хизматга киришга ҳам тайёр эканлигини айтади.

ЕР ОСТИДАГИ ЖАСОРАТ

● КУТИЛМАГАН ХАЗИНА ● ДАРЁНИНГ ЯНГИ ЎЗАНИ
● СУНЪИЙ ЗИЛЗИЛА ● НАВБАТДА ТОШКЕНТ МЕТРОСИ

Оҳангарон сув тоннели қурилишидан репортаж

— МИНГ марта эшитгандан бир марта кўрган яхшироқ дейишади, шундай эмасми? — Павел Васильевич Канишчев ўрнидан туриб шифонер эшигини очди. — Ҳозир мана бу коржомаларни кийиб оламизда, тоннель ичларини бир айланиб келамиз. Девордаги схемада кўрсатилган узун-қисқа чизиқларнинг ҳаммасини ўша ерда кўрамиз.

Бошимизга пластмасса каска, эгнимизга пахталик, оёғимизга қўнжи узун резина этик кийиб, ҳовлига чиқдик. Баҳор шабадаси эсиб турибди. Тоғтепаликларнинг ёнбағирлари, бетон йўлларнинг бўйлари, игнабарг яшил майсалар билан қопланган. Кўкимтир харсанг тошлар ортган «МАЗ»лар ғириллаб ўтиб турибди. Карьер тубида ўрмалаб келаётган думпкарлар, кўмир қазиётган экскаваторлар олисдан қорайиб кўзга ташланади. Юқоридан жилдираб келаётган жилғалар Нэвгарзонсойга қуйилиб пастга томон лойқаланиб оқади.

— Нарироқ бориб, бу сойнинг суви ҳеч қаерга сиғмай кетади, — деди Павел Васильевич. — Қорлар эрий бошлагач, шундай қутириб оқадики, кўрган кишининг ваҳми келади. Асов сойни жиловлаб, сувидан экинларни суғоришда фойдаланишни кўзлаб, ҳозир тоғ жинсларидан баландлиги 40 метрлик тўғон қураяпмиз.

Тўғон тоннелга кириш порталидан сал нарида қад кўтараяпти. Бир қарашда у гўё табиий тоққа ўхшаб кетади. Тошшағаллар икки тоғ ўртасидан ўтган сой йўлига баланд қилиб уюлган. Тўғоннинг у томонига сой суви йиғилиб, кейинроқ улкан денгиз ҳосил бўлади. Босимли насослар орқали бу оби-ҳаёт керак пайтида экинзорларга томон оқизилади. Қақраб ётган яна минглаб гектар ер сой сувидан баҳраманд бўлади.

ҲАМРОҲИМИЗ бизни тоннелга кириш порталига бошлайди. Лифт ер тубига 22 метр шўнғиб кетди. Рўпарамизда айланаси 8,5 метрлик кенг тоннель намоён бўлди. Сон-саноқсиз лампочкалар тоннель ичкарисига томон тизилишиб кетган. Вентилятор гувиллаб ташқаридан муздек ҳавони олиб келаяпти. Ўртага ётқизилган пайваста излардан кўкимтир тоғ жинслари ортиб вагонеткалар елаяпти. Қуйироқда забой. Проходкачилар ҳозир ўша ерда тош йўниб, тоннель қазишда давом этишяпти.

Ичкарига томон бироз юрган ҳам эдикки, рўпарадан қўлида қизил байроқча билан иккинчи ствол бошлиғи Василий Мячкин чиқиб йўлимизни тўсди.

— Бир зум ўзингларни чеккага олиб туринглар, ҳозир забойда динамит портлайди, — огоҳлантирди у.

Тоннель деворларига қопланган чўян тюбинлар панасига ўзимизни олдик. Орадан уч-тўрт дақиқа ўтар-ўтмас қуйидан бўғиқ гулдурос овоз эшитилди. Ҳаммаёқ зириллаб тоннель ичини ёритиб турган тепадаги лампочкалар силкиниб кетди. Гўё қаттиқ ер қимирлагандек бўлди.

— Берфараторлар билан барча жинсларни қазиб олиш ғоятда қийин, — деди В. Мячкин. — Шундай харсанг тошлар борки, уларни фақат портлатиб тоғ бағридан кўчириб олиш мумкин. Бунинг учун проходкачилар тоннель айланаси марказидан икки метрлик кавак ковлайдилар-да, унга 130—150 килограммлик динамит жойлайдилар. Динамит портлаганда пайдо бўладиган кучли босим теварак-атрофдаги тоғ жинсларини ўпириб туширади. Иш анча енгил кўчади.

400 метр ичкари кирдик. Забой. Бу ерда Владимир Римоpенко бошлиқ узлуксиз иш усулида меҳнат қилаётган бригада аъзолари зўр шижоат кўрсатишяпти. Энг олдинда шчит машинисти Анатолий Блохин билан проходкачи Николай Шапков. Улар тоғ билан юзма-юз туриб, қаричма-қарич тошларни йўниб, яна ичкарига томон йўл очмоқдалар.

Орқароқда эса бетончи ва монтажчилар. Проходкачилар очган тоннель деворларини гир айлантириб бетонлаб, устига чўян тюбинлар қоплаяптилар. Яна орқароқда эса арматурачилар. Улар тоннелнинг қоқ ўртасига сувни икки томонга бўлиб турадиган арматурали деворча ўрнатишмоқда. Деворчанинг баландлиги салкам уч метр бўлади.

— Бу иш ҳар эҳтимолга қарши қилиняпти, — изоҳ берди П. В. Канишчев. — Тоннелнинг бир томони ремонтталаб бўлиб қолса дарё суви деворча бўлиб турган иккинчи томонга ағдарилади.

Қайси дарёнинг суви? Бундан уч-тўрт йил муқаддам Оҳангаронда қўшимча развед-ка-қидирув ишлари олиб борган геологлар кутилмаганда социалистик шаҳарча тагида ва ҳозир бемалол ёйилиб оқаётган Оҳангарон дарёси остида яна 200 миллион тоннадан ортиқ «қора олтин» запаси борлигини аниқладилар. Бу бойликни қандай қилиб қазиб олиш мумкин, ахир ўртани дарё суви кесиб турибдику?!

Ёрдамга москвалик, ленинградлик лойиҳачилар келишди. Турли хил вариантлар чизилгач, ниҳоят улар дарё ўзанини ўзгартиришга қарор қилдилар. Дарё суви келгусида тоғ ва тепаликлар остидан ҳозир қазилаётган мана шу тоннеллар бўйлаб ёй шаклида кўмир разрезининг жануб томонидан айланиб ўтади-да, Шахтёрлар посёлкасининг пастроғидан яна ўз эски ўзанига қўшилади. Мана, ўттиз ойдирки, «Главтоннелметрострой» трестининг 2-тоннель қуриш отряди коллективи Оҳангаронда бу мураккаб иншоот қурилиши билан банд.

ЯНА ер юзига кўтарилдик. Ёруғ жаҳон. Зангори осмонда қуёш нур сочиб турибди. Сойнинг нариги бетидаги тоғларнинг эрий бошлаган қори қуёш нурида ярқираб кўзларни қамаштиради.

— Иншоотнинг босимли тоннель деб ҳисобланган биринчи қисми ўша тоғларнинг тагидан ўтиб дарё бошига туташган, — ишора қилди отряд бошлиғи Павел Васильевич, — босимли тоннель бўйлаб оқиб келадиган сув сой устида қуриладиган очиқ канал орқали иншоотнинг иккинчи қисми бўлмиш босимсиз тоннелга киради. Босимсиз тоннель Жигаристон ва Шахтёрлар посёлкаси остидан ўтиб анча пастликда дарёнинг эски ўзани билан қўшилишади.

Биз танишган иншоот босимсиз тоннелнинг бош қисми эди. Бош қисмнинг қарама-қарши томонидан ҳам тоннел қазиш ишлари жадал давом этарди. У ёқда Николай Морозов иш боши. 31 ёшлик бу йигит ҳозир ўз йигитлари билан ер юзидан 83 метр чуқурликда жасорат кўрсатяпти.

Николай тоғ институтини тамомлагач, Абакан — Тайшет темир йўл тоннели қурилишига йўлланма олди. У ерда уникал иншоот қурилиши сирларини пухта ўрганиб олгач, сўнг бир-иккита шаҳарда метро бунёд этди. Оҳангаронда сув тоннели қурилиши бошлаб юборилиши билан эса йўлни бу томонга солди. Дастлаб у смена бошлиғи бўлиб меҳнат қилди. Ғайрати, ташкилотчилиги билан барчани қойил қолдирди. Оғир синовлардан мувaффақиятли ўтди. Мана, энди у 3-ствол участкасига раҳбарлик қилмоқда.

Бу ерда Николайнинг бир қанча курсдошлари бор. Николай билан бир аудиторияда ўтириб лекциялар тинглаган Владимир Горбунов ҳозир 2-тоннель қуриш отряди ишлаб чиқариш техника бўлимида старший инженер. Виктор Васинович эса кириш штольнясининг бошлиғининг ўринбосари. Виктор Зосин бўлса кириш порталида смена инженери бўлиб меҳнат қилаяпти.

Тоннель қурилиши ҳозир жасорат майдонига айланган. П. Канишчев йўл-йўлакай бизга бултур проходка ишида тезкорлик бўйича қўйилган Бутуниттифоқ рекордининг тафсилотини сўзлаб берди. Абакан — Тайшет темир йўл тоннели қурилишида меҳнат қилган проходкачилар ўша йиллари бир ойда 54 метр тоғ бағрига кириб бориб Бутуниттифоқ рекордини қўйган эдилар.

Оҳангарон сув тоннели қурилишида бу рекорд янгиланди. Константин Виноградов, Леонид Усачев ва Василий Махнов ўртоқлар бошлиқ бригадалар проходкачилари бир ойда 60 метр тоғ қаърига кириб бориб тарих кўрмаган тезликка эришдилар.

Абакан — Тайшет тоннели қурилишида ўзини кўрсатиб Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланган Виктор Бурлих ҳам ёнидаги йигитлари билан ўтган йили ўзига хос рекорд қўйди. Бригада аъзолари узлуксиз усулда меҳнат қилиб, юбилей йили топшириғини 26 октябрдаёқ шараф билан адо этдилар. Азаматлар ҳар ойда мунтазам 43—45 метр тоғ қазиш ишларини бажариб ҳаммани қойил қолдирдилар.

Шу кунларда ҳам проходкачилар иш суръатини тобора оширяпти, тоннель қурилишини жадаллаштирмоқдалар. Янги йилнинг дастлабки икки ойи топшириғи муваффақиятли бажарилди. Қўшимча бир неча метр проходка ишлари бажарилди.

— Тоннель қурилишининг ниҳояси кўриниб қолдими? — сўраймиз отряд бошлиғидан.

— Ҳа, финиш яқин, — дейди бошлиқ. — Проходкачилар икки томондан бир-бирларига қараб жадал келаяптилар. Оралиқда 470 метрлик масофа қолган. 1969 йилнинг 7 ноябригача тоннеллар туташади. Байрам арафасида Оҳангарон дарёси ўз ўзанини ўзгартириб, тоннель орқали оқа бошласа ажаб эмас. Шунда 1970 йилдан бошлаб кўмир разрези лойиҳадаги қувватга эга бўлади. У ҳар йили истеъмолчилар учун 4 миллион 200 минг тоннадан ёқилғи етказиб беришга киришади.

— Тоннель қурилиши тамомлангач, яна қаёққа йўл оласизлар?

— Тошкентга, метро қурилишига.

Тошкент метрополитени қурилиши ҳам мана шу азамат коллектив зиммасига юкланган.

Ҳозирги кунда москвалик инженерлар метро лойиҳаси ва техник ҳужжатларини зудлик билан тайёрламоқдалар. Ҳадемай, проходкачилар Оҳангаронда ўз ишларини тамомлаб, ўринларини пардозловчиларга бўшатиб берадилар-да, Тошкентга томон йўл оладилар. Дастлабки мўлжал бўйича «Главтоннелметрострой» трестининг 2-тоннель қуриш отряди проходкачилари Тошкент метроси қурилишига шу йилнинг иккинчи ярмиданоқ киришмоқчилар.

Тошкентда кўришгунча хайр, сизга зафар доим ёр бўлсин, дўстлар!

Ж. НОСИРОВ,
Б. ПУЛАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари.

СУРАТЛАРДА (чапдан) моҳир дурадгор М. Каримов; (ўртада) арматурачилардан М. Никитин, Т. Бондер, Г. Захаров, Г. Диянов; (ўнгда) илғор ишчи Л. Ерофеева ўртоқларни кўриб турибсиз.

Авторлар фотолари.

Р. ТОЛИБОЕВ асбобсозлик заводи экспериментал цехининг илғор фрезерчиларидан бири ҳисобланади. У кунлик нормаларини доимо бир-бир ярим баробардан ошириб бажармоқда. Суратда: Р. Толибоев.

М. Нуриддинов фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР СОЮЗИДА

Ўзбекистон журналистлар Союзи Совет давлатининг ярим асрлик юбилей шарафига уч авлод ҳақида ҳикоя қилувчи энг яхши очерк учун республика конкурси эълон қилган эди. Куни кеча конкурсга якун ясалди, ғолиблар маълум бўлди. «Правда Востока» газетасининг махсус мухбирлари Николай Алеев ва Юрий Ряженцевлар «оқ олтин» ўлкасини мадҳ этган «Бешйиллик маршрути бўйлаб» серияли очерклари учун иккинчи даражали мукофот билан тақдирландилар. Очеркист Расул Раҳмонов ҳам иккинчи даражали мукофотга сазовор бўлди. Унинг «Совет Ўзбекистони» газетасида босилган «Чироқлар ўчмайди» сарлавҳали очеркини жюри юқори баҳолади.

Тошкентлик А. Ваҳобов, А. Бўрибоев, андижонлик Т. Қамчиев, фарғоналик И. Сулаймонов ва Б. Даминовларнинг «Хотиралар» очерки учинчи даражали мукофотга сазовор бўлди.

Ўзбекистон журналистлар Союзи президиуми конкурс натижаларини маъқуллади, район ва область газеталари редакторларининг Бутуниттифоқ ижодий семинари ҳақидаги ахборотини тинглади, СССР Журналистлар Союзи ташаббуси билан Олмаотада ўтказиладиган саноат экономика темасида ёзадиган журналистлар семинарига бир группа журналистларни юборишга қарор қилди.

Совет матбуотида кўп йил ва самарали ишлаган бир группа кекса журналистларга СССР журналистлар союзи правлениесининг фахрий ёрлиқлари топширилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги матбуот Давлат комитети билан ҳамкорликда Ўзбекистон журналистлар Союзи кўптиражли, район, шаҳар ва область газеталарини яхши безаш ва чиройли қилиб чиқариш бўйича конкурс ўтказишни лозим топди.

А. РАҲИМОВ.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

ТОМОШАБИННИ РАНЖИТМАНГ

Иштаҳа билан овқат истеъмол қилиб турганингизда тишингизга тош тегса борми, кишининг иштаҳаси бўғилади, асаби бузилади. Худди шунингдек, кечки пайтларда дам олиш, чарчоқни тарқатиш мақсадида ён-атрофингиздаги кинотеатрга чиқсангиз-у, қизиқиб томоша қилиб турган вақтингизда бирданига кино лентаси узилиб қолса, албатта дилингиз ранжийди.

Шу йил февраль ойи кунларининг бирида Собир Раҳимов номидаги кинотеатрда «Жаннатдан қувилган» бадиий фильми намойиш қилинаётган экан. Кечки сеансга тушдик. Кино анча қизиқарли. Зални тўлдириб ўтирган кишилар мириқиб томоша қилардилар. Бир вақт кино тўхтаб, чироқ ёқилди. Залда тўполон бошланди. Биров ҳуштак чаларди, кимдир бақириб кинони давом эттиришни талаб қиларди. Хуллас, шу зайлда 20 минутча вақт ўтди. Томошабинлар умидни узиб, бирин-кетин кутиш залига қайтиб чиқа бошлашди. Залда эса кинотеатр техниги Дмитрий Николаевич телефон трубкасига ёпишиб, ким биландир бўғилиб гаплашарди.

— Алло, алло! Сув каналими? Нима... Сув бўлмайди? Эрталаб соат саккизгача? Бу қандай гап, — у шалвираб трубкани жойига қўяди ва томошабинларга қараб елка қисади.

— Кино бўладими, йўқми? — техник томошабинларнинг бу саволига.

— Сув йўқ, кино бўлмайди, хоҳласаларинг кинонинг давоми эрталаб кўрсатилади, — деб жавоб беради.

— Тааҗжуб, кинога сувнинг қанақа алоқаси бор, — сўрашди томошабинлар.

— Биз янги системага ўтганмиз. Ҳозирги аппаратимиз сув билан ишлайди. Тошкент сув каналидан келаётган сув яна тўхтаб қолди. Ҳозиргина эшитдингиз.

Бу машмаша Собир Раҳимов номли кинотеатрда деярли тез-тез бўлиб турадиган воқеа. Тўғри, ўша куни кинога тўланган ҳақ қайтариб берилди. Лекин гап пулда эмас, томошабинлар қимматли вақтларини сарфлаб, кино кўриш учун келишдими, шунга яраша маданий ҳордиқ чиқариб қайтишсинда!

А. СУҲБАТУЛЛАЕВ.

Я Р А Т И Л И Ш И

150 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Бунинг устига илмий иш билан бир қаторда Маркснинг зиммасида илғор ишчиларнинг доҳийси ва маслаҳатгўйи бўлишдек масъулият ҳам бор эди. У Ишчиларнинг Халқаро Биродарлиги — Интернационалнинг юраги эди. Лекин, қанчалар оғир қийинчиликларни енгишга тўғри келмасин, у назарий тадқиқотларини тўхтатмайди, бинобарин, ташкилий-амалий фаолиятни ҳам тарк этмайди.

1864—1865 йилларда «Капитал»нинг яна бир варианти яратилди. Аммо бу вариант ҳам нашриётга топширилмади. Қўлёзманинг «Олтинчи боб» деб аталмиш қисми сақланганки, нашр этилган текстнинг биронта боби ҳам унга мос келмайди. Демак, қолган боблар (улар энг камида беш бобдан иборат бўлган) қўлёзманинг мукаммал вариантини тайёрлашда фақат босқич хизматинигина ўтаган.

1866 йилнинг дастлабки кунлариданоқ 1 томни бевосита нашрга тайёрлаш ишлари бошланади. Маркснинг ўзи ёзганидек, қўлёзма жуда улкан ҳажмда бўлиб, ҳеч ким уни нашр этиш имкониятига эга эмас эди. Шу боисдан Маркс 1 январдан бошлаб қўлёзмани қайта кўчириш ва стилистик жиҳатдан силлиқлаштиришга киришади. Аммо бу иш жуда оғир шароитда бажарилади. Маркс қаттиқ бетоб бўлиб қолган эди... Унинг 1866 йил 10 февралда Энгельсга ёзган мактубида қуйидаги сатрларни ўқиймиз: «Бу сафар гап ҳаётимга бориб тақалди. Бу галги ҳолатим нақадар жиддий эканлигини оилам билмади. Ана шу аҳволот яна ўша аснода уч-тўрт маротаба такрорланадиган бўлса, у ҳолда мени ўлимга маҳкум деяверинг. Ниҳоятда ориқлаб кетганман ва ҳали ҳам ўлгудек дармонсизман... Врачлар мутлақо ҳақ: бундай ҳолатимнинг асосий сабаби — кечасилари ҳаддан ташқари ишлаш...

Жигаримдаги оғриқ йўқолиб, 1 январдан бери ажойиб равишда олдинга босаётган ишимни тўхтатишга мажбурлигим менинг учун жуда кўнгилсиз ҳол бўлди. «Ўтириш» тўғрисида, албатта, гап бўлиши ҳам мумкин эмас. Бу менинг учун ҳозирги пайтда ҳам машаққатли. Аммо ётиб бўлса ҳам кўп ишладим... Сирасини айтсам, назарий қисмини силжита олмадим. Сабаби, миям жуда суст ишлади. Шу боисдан «иш куни» тўғрисидаги бўлимни тарихий нуқтаи назардан кенгайтирдим, бу масала дастлабки планимга кирмаган эди».

1866 йил январида бошланган иш қарийб бир ярим йилда ниҳоят тамомланади. Маркс 1867 йил 17 апрелда ўз дўсти ва сафдоши И. Беккерга қуйидаги мактубни ёзади: «Жаноб Мейснерга («Капитал»нинг ноширн) биринчи том қўлёзмасини топшириш учун ўтган сешанбада пароходда Лондондан жўнаб, бўрон ва ноxуш ҳавода жума куни пешинда Гамбургга етиб келдим. Шу ҳафтанинг бошидаёқ китобни босишга киришишди... Ишнинг ҳаммаси уч том бўлиб чиқади. Сарлавҳаси бундай: «Капитал. Сиёсий иқтисод танқиди...»

Ўша йили 16 августда Энгельсга ёзган хатида Маркс китобнинг сўнгги 49-босма листи корректурасини ўқиб тамомлаганлигини айтади. Маркс чуқур эҳтиромли сўзлар билан буюк ва садоқатли дўстига миннатдорчилик билдиради: «Шундай қилиб, бу том тайёр. Фақат сен туфайли шундай қила олдим, бунинг учун сенинг олдингда бурчлиман! Менга кўрсатган фидокорликларингсиз уч томга доир улкан ишни сира ҳам бажара олмаган бўлур эдим. Миннатдорчиликларга тўлиб, сени қучаман».

Шу тариқа маълум сабаблар туфайли танаффуслар билан давом этган 25 йиллик меҳнат ниҳоясига етади. Бутун ана шу йиллар мобайнида Энгельс Марксга катта суянчиқ бўлиб туради. У Маркснинг энг яқин маслаҳатгўйи эди. Энгельс уни адабиётлар билан таъминлаб турди, ўз ихтиёридаги моддий маблағларини у билан баҳам кўрди. Энгельснинг моддий ёрдамисиз Маркс «Капитал»ни тамомлашигина эмас, балки қашшоқлик юкидан эзилиб, муқаррар ҳалок бўлган бўлур эди деб ёзган эди В. И. Ленин.

«Капитал»нинг кейинги томлари Маркс вафотидан сўнг босилиб чиқади. Бу томларни тайёрлаб, нашр эттириш ва уларини меҳнаткашлар мулкига айлантиришни Энгельс ўз ҳаётий иши деб билган. Энгельснинг хизмати қўлёзмаларни ўқий оладиган ҳолатга келтириш ва қайта кўчиришдек кўп вақт ва машаққат талаб қиладиган ишни бажаришдангина иборат бўлмаган. Бинобарин, у барча қўлёзмаларни ягона қилиб бирлаштиради, жуда кўп редакцион тузатишлар киритади, кўп жойларда эса ўз тўлдиришларини қўшимча қилади. Энгельснинг бу меҳнатини таъкидлаб, В. И. Ленин шундай деб ёзган: «...«Капитал»нинг бу икки томи икки кишининг: Маркс ва Энгельснинг асаридир».

Энгельс 1883—1895 йиллардаги хатларида «Капитал»нинг якунловчи томи сифатида «Қўшимча қиймат назариялари»ни нашр этиш ниятида эканлигини бир неча бор тилга олади. Аммо ўлим Энгельснинг бу ниятини ўзи билан бирга олиб кетди. «Қўшимча қиймат назариялари»ни биринчи марта алоҳида китоб сифатида 1905—1910 йилларда Каутский нашр эттирди. У қўлёзманинг айрим жойларини ўзбошимчалик билан қисқартирган ва ўринларини алмаштирган эди. «Капитал» IV томининг («Қўшимча қиймат назариялари») тўла илмий нашри 1955—1961 йилларда КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-Ленинизм институти томонидан амалга оширилди.

«Капитал» гениал мутафаккир Карл Маркс ижодининг чўққисидир. Бу асарда пролетариатнинг илмий дунёқараши ёрқин ифодаланган. Тарихга материалистик қарашни изчил қўллаш сиёсий иқтисод соҳасида янги кашфиётларга олиб келди. Маркс янги иқтисодий таълимот яратиш билан бирга айни замонда диалектик материализмни ривожлантирди. «Капитал» ниҳоятда пухта, аниқ факт ва далилларга асосланган фундаментал тадқиқотдир. Фактик материалларга бойлиги жиҳатидан жаҳон фанида унга тенг келадиган асарни топиш амри маҳол. Масалан, Маркс китобнинг биринчи томида тахминан 800 та манбага — китоб, брошюра, журнал ва газета мақолалари, расмий ва бошқа нашрларга мурожаат қилган.

«Капитал»нинг турли тилларга таржима қилиниши ва тарқалишига Маркс жуда катта эътибор берган. Асар чет тиллардан биринчи марта рус тилига таржима қилинган. Бу революцион асарнинг Россияда босилиб чиққанлиги эшитилган кун Маркс учун, унинг сафдошлари ва оиласи учун чинакам байрам бўлган. 1872 йилда рус тилида босилиб чиққан «Капитал» 1 томининг таржимонлари рус революционерлари. Маркснинг дўсти Герман Лопатин ва Николай Даниельсон бўлган. Маркс 1872 йил 28 майда Даниельсонга ёзган хатида китобнинг таржимасига юксак баҳо беради.

Бу асар жаҳондаги барча қитъаларда ва мамлакатларда турли тилларда кўплаб нусхаларда нашр этилиб келмоқда. Планетамизда «Капитал» маълум ва машҳур бўлмаган биронта мамлакат йўқ. Москвадаги К. Маркс ва Ф. Энгельс музейидаги «Капитал»нинг тарқалишини кўрсатувчи карта ҳам шундан далолат беради. Фақат СССРнинг ўзида китоб 6 миллиондан ортиқ тиражда 165 марта нашр этилган.

Т. НАЖМИДДИНОВ.

ЕТУКЛИК

Тошкент. Чиғатой кўчаси, 383-уй. Ана шу адресга йўлланган мактубда Ўзбекистон рентгенология, радиология ва онкология илмий-тадқиқот институтининг мутахассисларига қимматли мулоҳазалари учун миннатдорчилик билдирилади. Улар диагноз қўювчи янги ультратовуш аппаратини синаб кўрганларидан сўнг аппарат ҳақидаги мулоҳазаларини ёзиб юборган эдилар. Мазкур миннатдорчилик мактуби бу ерда махсус ташкил қилинган лабораторияга Вильнюсдаги радио ўлчов асбоблари илмий-тадқиқот институтининг тажриба заводидан юборилган эди. Тошкентдаги бу лаборатория қисқа муддат ичида ватанимизда ишланган диагноз қўювчи ультратовуш аппаратлари синаб кўриладиган даволаш марказига айланиб қолди.

Институт олимлари медицина техникасидан моҳирона фойдаланиб ва уни такомиллаштира бориб, кишининг юмшоқ тўқималаридаги шишларни ультратовуш методи билан барвақт билиш йўлини ишлаб чиқдилар. Ленинград ва Украина, Қозоғистон ва Балтика бўйи мутахассислари ультратовуш ёрдамида диагноз қўйиш тажрибасига қизиқиб қолдилар. Ўзбек олимлари катта илмий медицина йиғинларида шу ҳақда ахборот бердилар.

Ўзбекистондаги бу ёш институтни бутун рентген радиология хизмати методик маркази деб ҳам тўғри айтишади. Бу институтнинг барпо қилинганига яқинда 10 йил тўлди. Олимларнинг қилган ишлари бир қанча муҳим проблемаларни ҳал қилишда ёрдам берди. Институт директори, республиканинг бош рентгенологи профессор Ж. М. Абдирасулов бу ҳақда ЎзТАГ мухбирига қуйидагиларни гапириб берди.

— Олимларимиз, — деди у, — организмда рўй берувчи патологик ўзгаришларни тез ва аниқ белгилашга имкон берувчи қатлам рентгенография-томография соҳасида катта ишлар қилиб қўйдилар. Тинчлик атоми ёрдамида оғир касалликларни текшириш ва даволашга имкон берувчи янги радиологик методлар муваффақият билан излаб кўрилди. Институтнинг берган тавсиялари республика медицина муассасаларининг рентгеноскопия қилиш вақтини қисқартиришларига олинадиган натижаларини яхшилашларига ёрдам берди.

Республикада институт ва мутахассисларнинг бевосита иштирокида кўпдан-кўп рентген кабинетлари бунёд этилди. Ҳозир бу кабинетлар сони 800 тага етиб қолди. Кабинетларнинг қарийб ярми қишлоқ жойларда ишламоқда. Ҳозирда эса, рентген аппаратлари сони 1,5 мингтагача яқинлашиб қолди.

Институт фақат Ўзбекистонгагина эмас, шу билан бирга Ўрта Осиёдаги бошқа республикалар учун ҳам кадрлар тайёрлаб беришда катта иш олиб бормоқда. Бу ерда неча юзлаб врачлар рентгенологик касбини эгаллаб олдилар. Бу ерда жамоатчилик асосида ўқитиладиган тўрт йиллик халқ университетида Тошкент ва пойтахт областининг рентгенолог врачлари ўз билимларини оширмоқдалар. Институт область марказларида мунтазам равишда врачлар ва ўрта медицина ходимлари учун илмий-амалий конференциялар, симпозиумлар, семинарлар ўтказиб турибди.

Шу йиллар мобайнидаги илмий тадқиқот натижаларини институт ходимлари 3 докторлик диссертацияси ва 35 кандидатлик диссертациясида, умумиттифоқ ва халқаро учрашувларда қилинган неча юзлаб илмий докладларда умумлаштириб бердилар.

Қуриб битказилаётган янги даволаш корпуси институтга муносиб совға бўлади. Бу корпусда илмий тадқиқотлар ўтказиладиган ва аъло даражада ускуналанган база бунёд этилади. Тадқиқот натижалари эса аҳолига махсус медицина ёрдами кўрсатишда янгидан-янги муваффақиятларга эришишга ёрдам беради.

ПАРИЖДА АЛИШЕР НАВОИЙ ҚЎЛЁЗМАЛАРИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. Навоий номли адабиёт музейининг директори, профессор Ҳамид Сулаймонов Парижда Шарқнинг буюк шоири ва мутафаккири Алишер Навоий асарлари битилган нодир қўлёзмаларни топди.

А. Навоий туғилган кунининг 525 йиллиги байрам қилиниши муносабати билан Франция пойтахтига келган профессор Х. Сулаймонов миллий кутубхонанинг Шарқ қўлёзмалари сақланаётган архив фондлари билан танишди. Совет олими туркий тилда ёзилган 2870 қўлёзмани кўздан кечириб чиқди, уларнинг кўплари энг нодир қўлёзмалар бўлиб чиқди. Кутубхона раҳбарлиги шу ҳужжатларнинг энг қимматлиларидан рангли ва оқ-қора фотонусхалар, шунингдек микрофильмлар кўчириб беришга розилик билдирди. Тез орада бу нусхалар Тошкентга юборилади.

Профессор Ҳамид Сулаймонов ТАСС мухбири билан қилган суҳбатда бундай деди: ижодиёти Ўрта Осиё ва Ўрта Шарқ халқларининг адабиёти ва ижтимоий фикрига жуда катта таъсир кўрсатган Алишер Навоий мероси бизгача бутун дунёнинг китоб фондларига тарқалган қўлёзмалар ҳолида етиб келган.

Шоирнинг ҳаётлигида, шунингдек кейинги асрларда машҳур рассом-хаттотлар кўчирган қўлёзма материалларнинг катта қисми чет элларга — Париж, Лондон, Берлин, Мюнхен, Рим, Вашингтон, шунингдек Туркия, Эрон, Афғонистон ва кўпгина араб мамлакатларига ўтиб қолган.

Алишер Навоий номли адабиёт музейи ана шу қўлёзмаларни тўплаш ва ўрганиш юзасидан катта иш бошлади. Совет олимининг Парижга қилган сафари қўлёзмаларни қидириш юзасидан белгиланган программани амалга оширишда дастлабки босқич бўлди. Ўзбек тадқиқотчилари ҳам Ўзбекистон ССР Фанлар академияси қўлёзмалар фондидаги айрим ҳужжатларнинг микрофильмларини француз шарқшунос касбдошларига юборишни ваъда қилдилар. Бундай илмий ҳужжатлар айирбошлаш, деди профессор Ҳамид Сулаймонов, Совет Ўзбекистони билан Франция ўртасида маданий алоқаларни ривожлантиришга яхши ҳисса бўлиб хизмат қилади, албатта.

ТАСС

ЯНГИЙЎЛ районидаги «Ўзбекистон 30 йиллиги» колхозининг азамат деҳқонлари бу йил 4 минг тонна «оқ олтин» дурдоналари сотиш мажбуриятини олишган. Шу кунларда бу колхозда ариқ-зовурларни тозалаш, техника ремонти ниҳоясига етай деб қолди. Суратда: пахта майдонларига маҳаллий ўғит чиқариб сепилмоқда.

Қ. Розиқов фотоси (ЎзТАГ)

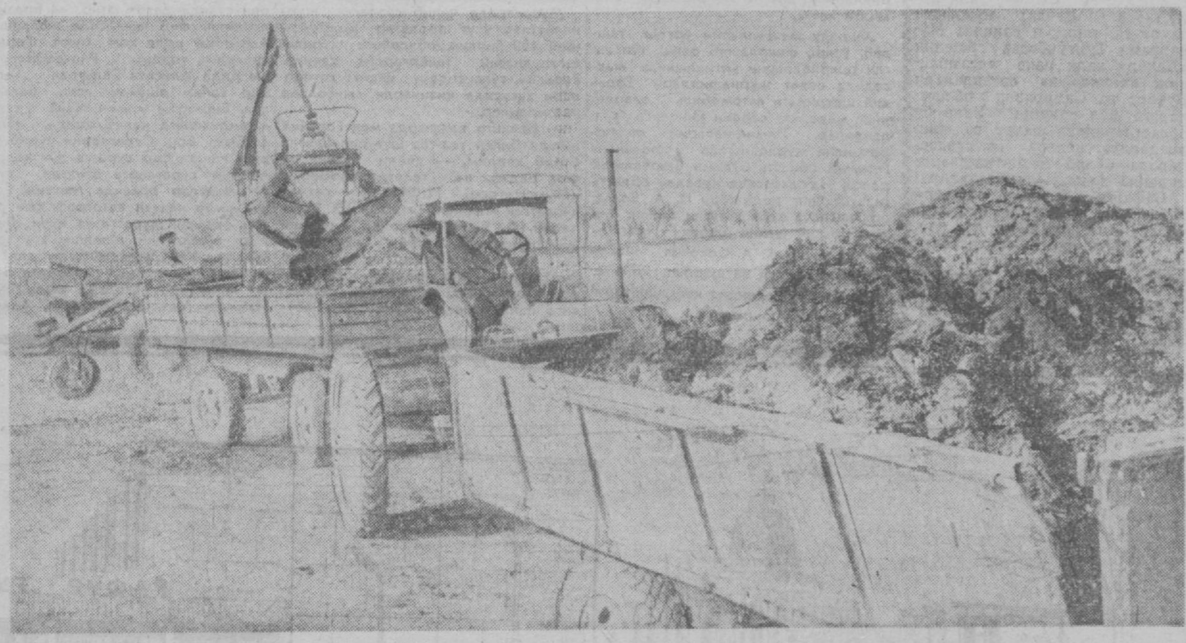

ТОҚҚА КЎТАРИЛУВЧИ ЎСИМЛИКЛАР

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

Ғарбий Помир тизма тоғлари даралар билан бир-бирларидан ажралган улкан-улкан тошлардан иборат, булутдан баланд. Ўлка территориясининг тўртдан уч қисмини қуруқ тошлар эгаллаган.

Аммо «дунё томи»нинг улкан тошлари беҳаёт эмас. Уларни «қоя тошларга чиқиб борувчи ўсимликлар» забт этган. Бундай ўсимликлар тиришқоқлиги ва ҳайратда қоларли «маҳорати» жиҳатидан альпинизм усталаридан қолишмайди. Баланд тоғларда ўсувчи ўсимликларнинг машҳур тадқиқотчиси, биология фанлари кандидати Окмир Агаханянц биринчи марта шундай ўсимликларни тўла баён қилиб берди.

Ғоят чаққонлик ва жасорат кўрсатиб ишлаган олим қоя тошлар ва ўпирилган жойларда қарийб 300 хил ўсимлик тури ўсишини ҳисоблаб чиқди.

Бу ўсимликлар илдиз системаси бағоят ривож топиб, микроскопик даражадаги дарзларда ҳам мустаҳкамланишга қодир бўлганлиги туфайли тик қояларга ҳам чиқиб бораверади. Масалан, «Максимович рўвочи» илдиз узунлиги бир неча метрга, вазни эса 40 килограммгача боради. Унинг бир тупининг илдизлари ўн квадрат метр тош юзини қамраб олади. «Яшил химик» ўсимликлар ҳам учрайди. Бундай ўсимликларнинг илдизи ва поялари чиқарган ишқорий модда қоя тошларни емириб, ўсимликка жой ҳозирлаб беради.

Олимларнинг фикрига кўра, О. Агаханянц ўтказган тадқиқотлар тоғлардаги ўпирилишларга қарши курашда қоя тошларда ўсувчи ўсимликлардан фойдаланишга ёрдам беради.

Н. КОНСТАНТИНОВ,
(ТАСС мухбири).

МАМЛАКАТЛАР ВА ҚИТЪАЛАРДА

МАЪЛУМОТЛАР
МАҚОЛАЛАР
ВОҚЕАЛАР

ШОНЛИ ЙИГИРМА ЙИЛЛИК

СОФИЯ, 18 март. (ТАСС). Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида Болгария билан СССР ўртасида тузилган битимнинг йигирма йиллиги муносабати билан «Земеделско знаме» газетаси қуйидагиларни ёзади: ўтган йигирма йил шартнома катта аҳамиятга ва битмас-туганмас ҳаётий кучга эга эканлигини очиқ-ойдин кўрсатди. 20 йил давомида шартнома Болгар социалистик воқелигига бой ижодий мазмун бағишлади. Шартноманинг амалга оширилиши янги ҳаёт қуришда Совет Иттифоқи Болгарияга кўрсатиб келган ва кўрсатаётган беғараз ёрдамининг беқиёс аҳамиятга эга эканлигини амалда кўрсатди.

БТА агентлигининг хабар беришича, шу газета Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, Болгар—Совет дўстлиги умумхалқ комитетининг раиси Цола Драгойчеванинг мақоласини босиб чиқарган. Мақолада шундай дейилади: эндиликда Болгария Социалистик Халқ Республикаси қисқа вақт ичида ўз хўжалигини анча ривожлантириб, замонавий саноат ва кооперациялаштирилган қишлоқ хўжалигини бунёд этиб, халқаро ҳаётда муносиб ўринни эгаллаб зўр муваффақиятларга эришганлиги туфайли асосли равишда фахрланаётган экан бу масалада унинг Совет Иттифоқи билан дўстлиги ҳал қилувчи роль ўйнади.

ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ТАМОМ БЎЛДИ

ПАРИЖ. (ТАСС). Парижда одам бош мияси ва олий нерв фаолияти соҳасидаги тадқиқотларга бағишланган халқаро илмий конференция тамом бўлди. Конференцияда жаҳоннинг 22 мамлакатидан, шу жумладан СССР, АҚШ, Франция, Англия, Польша, Чехословакия, Венгрия, Румыния, Германия Федератив Республикаси, Италия, Швециядан келган олимлар қатнашдилар.

Конференцияни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маориф, фан ва маданият масалалари билан шуғулланувчи Комитети (ЮНЕСКО) билан бош мияни тадқиқ этиш билан шуғулланувчи халқаро ташкилот (ИБРО) ўтказди.

ЛОНДОНДАГИ ОЛТИН БОЗОРИ ЁПИЛДИ

ЛОНДОН. (ТАСС). «Олтин фонди» аъзолари бўлган етти мамлакат Вашингтонда қабул қилинган қарорларга мувофиқ, Лондондаги олтин бозори 1 апрелгача ёпиб қўйилажагини Англия банки эълон қилди.

ЖАНУБИЙ ЯМАН ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ. Суратда: бундан 300 йил муқаддам Шибаме (Хадрамаут губернаторлиги) ўлкасида бунёд этилган «лойдан ясалган осмонўпар бинолар» тасвирланган. Бу улкан қурилишлар бутун дунёга Яман халқининг ниҳоятда бой қурилиш талантига эга эканлиги ҳақида ҳикоя қилмоқда.

БТА—ТАСС фотоси.

ВДР ОСМОНИДА УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ, 18 март. (ТАСС). Вьетнам халқ армиясининг жангчилари Хабак вилоятида кеча Американинг учувчисиз разведкачи самолётини уриб туширдилар. Бу самолёт Вьетнам Демократик Республикасининг ҳаво чегарасини бузиб кирган эди.

Вьетнам информация агентлигининг хабар беришича, Бу — Вьетнам Демократик Республикаси территорияси устида уриб туширилган Американинг 2801-самолётидир.

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМДА УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ

ПАРИЖ. 18 март. (ТАСС). Жанубий Вьетнам халқ озодлик қуролли кучларининг жангчилари ўтган тун давомида ва бугун эрталаб Меконг дарёси дельтасида Америка—Сайгон қўшинларининг позицияларига сезиларли зарба беришни давом эттирдилар. Франс Пресс агентлиги мухбирининг Сайгондан хабар беришича, Винлонг, Кантхо вилоятларида, Донгха ҳарбий-ҳаво базаси районида шиддатли жанглар бошланди.

Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Донгха базасини миномётлардан қаттиқ ўққа тутдилар.

Ўтган кечаси дадил операция натижасида Сайгондан 200 километр ғарби-жанубда жойлашган Лонгтхань кўприги портлатилди. Ана шу кўприкнинг ишдан чиқарилиши натижасида 4-муҳим стратегик йўлда алоқа узилиб қолди. Бу йўл Сайгонни Меконг дарёси дельтасидаги районлар билан боғлаб турар эди.

Америка-Сайгон қўшинлари Жанубий Вьетнам пойтахти атрофида жазо операцияларини давом эттирмоқдалар. Бу операцияларда солдат ва офицерлардан 50 мингга яқин киши қатнашмоқда. Ғарб мамлакатлари агентликларининг маълумотларига қараганда, Жанубий Вьетнам ватанпарварлари ўтган ҳафта давомида Сайгон районида америкалик 30 солдат ва офицерни ўлдирганлар, 248 киши ярадор бўлган.

«В-52» типидаги стратегик бомбардимончи самолётлар бугун Кхесани ва Контумага яқин жойлашган районларни яна бомбардимон қилган.

РОБЕРТ КЕННЕДИНИНГ ТЕЛЕВИДЕНИЕ ОРҚАЛИ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Президентлик лавозимига ўз номзодини қўйдиришга қарор қилган сенатор Роберт Кеннеди телевидение орқали «матбуот билан учрашув» программасида сўзга чиқди. Кеннеди мухбирларнинг саволларига жавоб бериб, Жонсон ташқи ва ички сиёсат соҳасида «ҳалокатли йўл» ўтказиб келаётганлигини айтди. ўз номзодини қўйдириш тўғрисидаги қарорга шахсий сабабларга кўра эмас, балки Жонсоннинг ана шу сиёсати билан асло келишмай қолганлиги сабабли келганлигини уқтириб ўтди.

Кеннеди сенатор Маккарти ўз номзодини қўйган бошланғич сайловларнинг ҳаммасида унинг номзодини қўллаб-қувватлаш ниятида эканлигини ҳам айтди ва унинг номзодини бундай қўллаб-қувватлаш АҚШ демократик партиясида Жонсонга қарши бўлган кишиларни жипслаштиради, деб таъкидлади.

Кеннеди Шарқи-Жанубий Осиёда АҚШ қуролли кучидан фойдаланаётганлиги жуда қўпол хато эканлигини кўрсатиб ўтди ва Вьетнам проблемасини музокаралар олиб бориш йўли билан бартараф қилишга чақирди.

Демократик партиянинг миллий съезди Жонсонни партия номидан номзод қилиб кўрсатган тақдирда ҳам уни қувватлашим гумон, деди Кеннеди ва айни вақтда, президентликка ўз номзодини кўрсатиш учун кураш жараёнида учинчи партия тузмоқчи эмасман, деб қатъий қилиб айтди.

БОЛАЛАР ОЧ ҚОЛМОҚДА

САН-ХОСЕ. (ТАСС). Гватемала болалари очликдан бундан 20 йил аввал қандай азоб чеккан бўлсалар, ҳозирда ҳам шундай қийналмоқдалар. Деҳқонларнинг оилалари айниқса оғир аҳволдадир. Педиатрларнинг Гватемала пойтахтида бўлиб ўтган съезди қатнашчилари ўз нутқларида шу ҳақда гапирдилар.

ТУРКИЯДА СУВ ТОШҚИНЛАРИ

ИСТАМБУЛ. (ТАСС). Кейинги ҳафтада Туркиянинг кўп районларида сел ёққанлиги сабабли сув тошқинлари кўпайиб кетди. Ана шу табиий офат натижасида, шунингдек мамлакатда қаттиқ довуллар бўлганлиги сабабли 30 га яқин киши ҳалок бўлди ва катта моддий зарар етди.

Туркия радиосининг хабарида айтилишича, Порсук дарёсининг суви тошиб, Эскишаҳар районида (Истамбулдан 300 километрдан кўпроқ ғарби-жанубда) қурилган тўғонни сув олиб кетди. Шаҳарнинг анча қисми сув остида қолди, аҳолини бошқа жойга кўчириш чоралари кўрилмоқда.

Тошкент янгиликлари

САЙЁҲЛАР УЧУН

«Шарқ» маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг 6-қабул пункти яқинда 26 та икки ўринли резинка қайиқлар қабул қилиб олди. Овчи ва балиқчи туристлар учун ҳам бир қатор бошқа инвентарлар сотиб олинди. Унинг ҳаммаси ҳаваскор овчилар ва туристларга прокатга берилади.

Тошкент ён бағрларида дам олишни истаган кишилар учун эса икки, уч, тўрт ўринли туристик палаткалар, рўзғор буюмлари тақдим этилади. Керак бўлса, ов милтиқлари, фотоаппарат, транзистор, радиоприёмникларни ҳам маиший хизмат кўрсатиш комбинатидан прокатга олиб кетишингиз мумкин.

— Чимён ва Тошкент денгизи соҳилида кишилар учун хизмат кўрсатадиган чодирлар шаҳарчаларини яратишга тайёргарлик кўраётирмиз, — деди «Шарқ» комбинати директори В. Очнев, — ҳозирданоқ бу шаҳарчаларга 500 палатка ажратилди.

ЮБИЛЕЙГА БАҒИШЛАБ

Тошкент кўн-галантерея фабрикаси коллективи қўлдан чиқараётган маҳсулотлар барчага манзур. Турли фасондаги портфель ва сумкаларнинг бозори чаққон. Коллектив маҳсулот ишлаб чиқаришни йил сайин кўпайтириш билан бирга янги хил моделлар яратиш устида тинмай изланмоқда.

Яқинда сунъий чармдан йўл сумкаси ва портфелларнинг янги хил модели яратилди. Айни пайтда коллектив улуғ мутаффакир шоир А. Навоий туғилган куннинг 525 йиллигига бағишлаб, чарм папкалар ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйяпти. Папка юзида Навоий портрети кўзга ташланади. Портрет ёнига эса 525 рақами ёзилади. Бу маҳсулотнинг намунаси мутахассисларга маъқул тушди.

«БАҲОР» САФАРГА ОТЛАНДИ

Куни-кеча СССР халқ артисткаси, Давлат мукофоти лауреати, машҳур раққоса Муккаррама Турғунбоева бошлиқ «Баҳор» халқ рақс ансамблининг хонанда ва созандалари Бухоро ва Самарқанд областларига йўл олишди. Улар бу областларнинг шаҳар ва қишлоқларида, колхоз ва совхозларида бўлиб меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатадилар.

Сафарга отланган «Баҳор» халқ рақс ансамбли программасида янги-янги номерлар бор. Бу номерларни Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист ва раққосалардан Т. Юнусова, В. Романова, музикашунос Р. Ҳамдамов ва бошқа созандалар, хушовоз қўшиқчи ва раққосалар ижро этадилар.

ГОРЬКИЙ—ПУБЛИЦИСТ, ЖУРНАЛИСТ

ГОРЬКИЙ шаҳрида «Горький—публицист, журналист» деган мавзуда журналистларнинг Бутуниттифоқ илмий-назарий конференцияси ўтказилди. СССР Журналистлар союзи правлениеси ҳамда журналистлар союзининг Горький область бўлими ташаббуси билан яқинда ўтказилган ва буюк совет ёзувчиси Алексей Максимович Горький туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган бу конференция ишида Москва шаҳар журналистлари ва олимлари, иттифоқдош республикалар: Белоруссия, Ўзбекистон, Грузия, Молдавия, Қозоғистон, Эстония, Туркманистон ва бошқа жойлардан келган журналистлар қатнашдилар. Конференцияда шунингдек Горький шаҳар ва область журналистлари, қўшни областларнинг, жумладан Ульяновск ва Пермь областларининг вакиллари ҳам иштирок этдилар.

Горький — публицист, журналист. Бу — жуда муҳим, кўпқиррали ва мураккаб мавзу. Уни ҳартомонлама чуқур ўрганиш, буюк адиб традицияларини янги шароитда давом эттириш ижодкор кишилардан, айниқса журналистлардан жуда кўп меҳнатни талаб этади. Бунинг учун Горький асарларини, унинг тўғрисидаги турли илмий тадқиқотларни қайта-қайта синчиклаб ўрганиш, Горькийнинг буюк ёзувчигина эмас, айни замонда буюк публицист ва журналист эканлигини кўпроқ бўрттириб кўрсатиш талаб қилинади. Бу — совет журналистлари бажарадиган бевосита ва зарур вазифадир.

Тўғри, М. Горькийнинг публицист ва журналист сифатидаги фаолияти маълум даражада ўрганилган ва ўрганилмоқда. Бу хусусда қатор илмий тадқиқот ишлари яратилган, айрим асарлар ва мақолалар ёзилган. Чунончи, ҳозир буюк ёзувчи юбилейига атаб унинг 63 томдан иборат танланган асарлари нашрга тайёрланмоқда. Шундан 12 томи Горькийнинг публицистик асарларини ўз ичига олади. Бунинг таажжубланадиган жойи йўқ. Ахир, Максим Горький революциядан олдинги Россияда чиқиб турган ўнлаб газета ва журналларда ишлаган. Журналистика соҳасида совет давридаги фаолиятини айтмайсизми?! Унинг редакторлик фаолияти-чи?! Эҳ-ҳе, буларни санаб тугатиб бўлмайди! Гап шундаки, Горькийнинг журналистика ва публицистика соҳасидаги хизматларининг ўзи бениҳоя, у алоҳида бир соҳани ташкил этади.

Шу боисдан ҳам биз Горькийнинг журналист ва публицист сифатидаги сермазмун фаолиятини янада кенг ёритиш учун ҳали кўп ишлар қилиш керак деб ҳисоблаймиз. Бу мавзу ўз актуаллигини сира йўқотмайди. Горький журналистикасини чуқур ўрганиш, унинг бу йўлдаги яхши традицияларини давом эттиришнинг аҳамияти катта.

Ана шу масалаларни ўртага ташлаб, ўзаро фикрлашиб олиш, тўпланган тажрибаларни ўртоқлашиш мақсадида совет журналистлари Горький шаҳридаги автомобиль заводининг маданият саройи биносига тўпландилар. Илмий-назарий конференцияни журналистлар союзининг Горький область бўлими бюросининг раиси, «Горьковская правда» область газетасининг редактори И. А. Богданов қисқача кириш нутқи билан очди. Горький шаҳар ижроия комитетининг раиси А. А. Соколов шаҳар партия комитети ва ижроия комитети номидан конференция қатнашчиларини қизғин табриклади.

СЎНГ ИККИ КУН давомида тўртта доклад тингланди ва муҳокама қилинди. Халқаро муносабатлар институти адабиёт кафедрасининг мудири, доцент В. С. Сидорин «А. М. Горький публицистикаси ва журналистикаси», «Знамя» журнали редколлегиясининг аъзоси Е. И. Рябчиков «Совет журналистикасида М. Горький традициялари», филология фанлари доктори, Горький Давлат университетининг доценти Б. Н. Головин «Максим Горький публицистикасининг тили», Москва Давлат университетининг доценти, «Учительская газета» редакторининг ўринбосари К. А. Ковалевский «А. М. Горький Нижегород матбуотида» деган мавзуларда доклад қилдилар.

Кўриниб турибдики, танланган темалар ғоятда қизиқарли ва хил-ма-хил. Уларда Максим Горький публицистикаси ва журналистикасининг асосий жиҳатлари қамраб олинган. Докладчиларнинг жонли ва мазмунли нутқи тингловчиларда жуда яхши таассурот қолдирди. Шуниси диққатга сазоворки, ҳар қайси доклад ҳам Максим Горький ижодини чуқур таҳлил этиши ва айниқса фактларга бойлиги билан ажралиб турди.

Музокарада чиқиб сўзлаган журналистлар улуғ пролетар ёзувчисининг 100 йиллик юбилейига кўрилаётган қизғин тайёргарлик ҳақида, Горький тўғрисидаги айрим хотиралари хусусида қизиқарли мисоллар келтирдилар.

— Кейинги вақтларда мен Горький ижоди билан тез-тез шуғулланадиган бўлиб қолдим, — дейди Бутуниттифоқ радио ва телевидениесининг комментатори, РСФСР да хизмат кўрсатган маданият ходими Ю. Гальперин. — Яқинда радио орқали эшиттирилган «Адабий кечалар»га тайёргарлик кўраётиб қизиқ бир фактга дуч келдим. Бу — Лабутин деган одамнинг магнитофон плёнкасига ёзиб олинган овози эди. Лабутин Максим Горькийнинг биринчи ҳикояси — «Макар Чудра» нашр қилинаётганида босмахонада унинг ҳарфларини терган. Лабутиннинг шу хусусдаги ҳикоясини биз радио орқали эшиттирдик. Горький юбилейига атаб махсус программалар тайёрлаяпмиз. Бунда Горький билан учрашган, уни яхши билган ёзувчиларнинг чиқишлари уюштирилади. Улар буюк ёзувчи ҳақида ўз билганларини, хотираларини сўзлаб берадилар.

МАКСИМ ГОРЬКИЙНИ бутун дунё билади. Унинг шуҳрати олам узра ёйилган. Унинг асарлари ҳамма қитъаларда, ҳамма мамлакатларда, турли тилларда зўр мароқ билан ўқилмоқда. Бу асарлар инсонларга бой маънавий озиқ бериб, уларни яшаш ва курашга ўргатмоқда.

— Шу муносабат билан бир воқеа ёдимга тушди, — дейди Ю. Гальпериң сўзида давом этиб. — Бразилия дунёнинг бир чеккасида жойлашган. Аммо шу ерда ҳам буюк Горький изларини топдим. Рио-де-Жанейро шаҳрида Алисета Бельтран деган бир хоним яшайди, асли бельгиялик. Бир куни у мен яшаб турган меҳмонхонага келиб қолди, қўлида альбоми бор. Суратларни кўриб ўтириб, ғалати бир суратга дуч келдим. Мазкур суратларга ёзилган турли автографлар орасида Максим Горький имзо чеккан автограф ҳам бор эди. Горький суратга ўз қўли билан «Эрк гўзалликни, гўзаллик эса эркни севади» деб ёзганди. Буюк адиб бу аёлнинг гўзаллигини эътиборга олиб, шу мазмунда автограф ёзган бўлса эҳтимол. Маълум бўлишича, Алисета хоним революцион кайфиятдаги кишилардан бўлиб, бир вақтлар Италияда яшаганида Максим Горький билан учрашган экан. Ярим асрдан бери у Горький автографини эҳтиёт қилиб сақлаб юрибди. Бразилиялик машҳур артистлардан бири М. Горькийнинг «Ваҳшийлар» асарини саҳналаштиргани ва у томошабинлар томонидан қизғин кутиб олингани ҳақида менга ҳикоя қилиб беришди. Бизнинг қўлимизда Горький овози ёзиб олинган бир неча магнитофон плёнкалари бор. Уларнинг айримлари ёмон эшитилади. Ҳозир эса уларни тиниқ қилиш устида иш олиб боришяпти. Бу плёнкалар биз учун ниҳоятда қимматлидир.

«ВЕЧЕРНИЙ ТБИЛИСИ» газетасининг маданият бўлими мудири С. И. Гвелесиани конференция қатнашчиларига М. Горькийнинг Тифлисдаги ҳаёти ва ижоди ҳақида сўзлаб берди. Горький ва Грузия, Горький ва Тифлис деган тушунчалар бир-бирига жуда яқин ва алоқадордир. Буюк ёзувчи ҳаёти ва ижодининг бир қисми ана шу гўзал ўлка тарихи билан чамбарчас боғланган. Максим Горькийнинг ўзи бу даврдаги ҳаётини хотирлаб, қуйидагиларни ёзган эди: «Мен ҳозир қирқ йилдан буён давом этиб келаётган ижодий йўлимга худди шу шаҳарда (Тифлисда демоқчи) ишонқирамаган ҳолда дастлабки қадам қўйганимни сира унутмайман». Совет Иттифоқининг ҳамма республикаларида бўлгани каби Грузияда ҳам М. Горькийни севадилар ва қадрлайдилар. Бу ерда унинг 12 томдан иборат танланган асарлари нашрга тайёрланмоқда. Горькийнинг ҳайкалини ўрнатиш тараддуди кўриляпти. Грузин адабиётшунослари буюк ёзувчи ижодий меросини чуқур ўрганиш юзасидан илмий иш олиб боришяпти. Нашрга тайёрланаётган бир қатор тадқиқот асарлари орасида «Грузин ёзувчилари ва жамоат арбоблари Максим Горький ҳақида» деб номланган китоб алоҳида диққатга сазовордир. Тбилиси Давлат университети рус адабиёти кафедрасининг мудири, профессор Шадури мазкур асарни ёзувчи юбилейига тайёрламоқда. Унда М. Горькийнинг Тифлисдаги ҳаёти билан алоқадор бўлган бир қатор янги эсдаликлар ўз аксини топади.

— ГОРЬКИЙНИНГ СУРАТИНИ олганим ҳақида гапириб бермоқчиман, — дейди горькийлик пенсионер, Горький автомобиль заводининг собиқ фотомухбири Н. Н. Добровольский. — Улуғ ёзувчининг «Завод ва фабрикалар тарихини яратиш керак» деган гапи қулоғимга қаттиқ ўрнашиб қолган эди. Бу ажойиб фикр менинг бутун хаёлимни чулғаб олди ва бундан кейинги ҳаёт йўлимни белгилашда катта роль ўйнади. Ушанда менга: «Горькийнинг суратини олиб келасан, газетада чиқариш керак» деб топшириқ беришди. Унинг суратини ўзига билдирмасдан олишим керак эди. Матрос кийимида Горький ҳузурига бордим. У кроватда касал ҳолда ётарди. Уёқ-буёқдан гаплашиб ўтирдим, лекин сурат олишнинг сира иложи йўқ, негаки уй қоронғи эди. Сўнг бошқа иложини топдик. Бир группа матросларни олиб келиб, ташқарига ўтказиб қўйдик. Горькийга ҳам жой қолдирдик. Биз унинг ҳузурига матрослар келгани ва очиқ ҳавода гаплашиш фойдали экани ҳақида гапирганимизда у бажонидил розилик билдирди. Ташқарига аста юриб чиқиб, ўзи учун қолдирилган жойга ўтирди. Шунда мен пайтни қўлдан бой бермай, чаққонлик билан суратга олдим. Бу ягона ва нодир сурат газетада босилиб чиқди. Аммо унинг негативини ҳамда ўша фотоаппаратни сақлаб қўйиш хаёлимга келмаганига ҳали-ҳали ачинаман. Горькийнинг даъватига амал қилган ҳолда, ўз жонажон заводим тарихини яратишга оз бўлса ҳам ҳисса қўшдим деб ўйлайман. Фотомухбирлик фаолиятим давомида олинган 18 минг суратни 60 ёшга тўлган кунимда ўзимдан бир хотира сифатида завод музейига топширдим.

...Бу хилдаги юрак тўлқинларини, ҳаяжонли ва унутилмас хотираларни ҳар гал эшитганимизда, кўз ўнгимизда Максим Горькийнинг буюк сиймоси қайта-қайта гавдаланди. Биз у ҳақда, унинг сермаҳсул ижоди тўғрисида жуда кўп гаплашдик. Буюк ёзувчи босиб ўтган машаққатли, лекин шарафли йўлни эсладик, унинг ажойиб инсон бўлганлигига яна бир бор тан бердик. Зероки, инсонни улуғлаган Горький эмасми?! Энди бўлса инсонлар унинг ўзини улуғламоқда! Чинакам санъаткор халқнинг дилида мангу яшайди деб шуни айтадилар.

УЛУҒ ИНСОНГА таъзим қилгани шаҳар марказидаги салобатли ҳайкал ёнига келиб, катта гулчамбар қўйдик. Гулчамбар атрофига ўралган қизил алвонга қуйидаги сўзлар ёзилганди: «Максим Горькийга — Совет Иттифоқи журналистларидан». Бизнинг Горький эса худди тирикдек Волга соҳиллари узра бутун мамлакатга нигоҳ ташлаб, мағрур қад кўтариб турарди...

Т. РАСУЛЕВ.
Горький шаҳри.

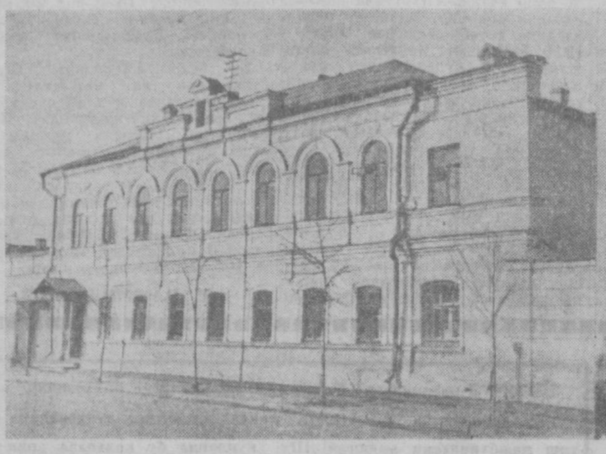

Суратда: Горький шаҳридаги Канавинск билим юртининг биноси. Ёзувчи шу билим даргоҳини мақтов қоғози билан битириб чиққан. Ўнгда улуғ ёзувчини кўриб турибсиз.

Максим Горький 1879 йили бу ёзувчига ўрнатилган ҳайкални Л. Тюльников фотолари.

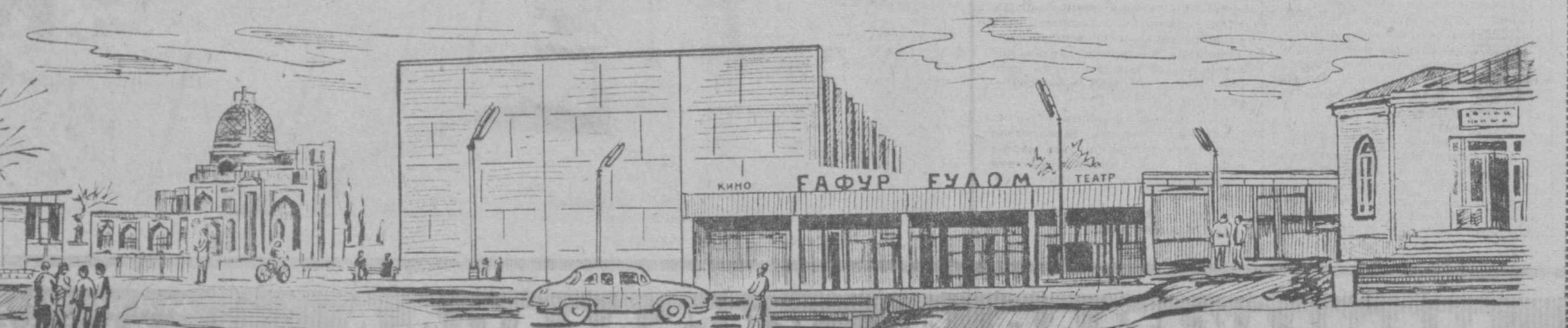

ПОЙТАХТИМИЗ кун сайин обод ва кўркам бўлиб боряпти. Ҳамза кўчасида маданий-маиший объектлар қатори янги кинотеатр ҳам қурилди. 800 дан ортиқ томошабин сиғадиган бу томошахонага Ғафур Ғулом номи берилди. Кинотеатр яқин кунлар ичида ишга тушади.

Е. Одилов чизган расм.

Владислав ТИТОВ.

ЯРАЛАНГАН ЛОЙХЎРАК

ҲИКОЯ

Тиш билан ёзилган асар... Ажабланманг, бу ҳикоя узоқ уйқусиз тунларда пўлат ирода, мислсиз мардлик билан қаламни тишлаб ёзилган. Ҳа, бу ҳақиқат!

Владислав Титовнинг касби шахтер эди. Ундаги ажойиб жўшқинлик конда фалокат юз берганида ўлимга тик қарашга ундади. У иккиланиб ўтирмасданоқ электр қувватини ўтказишга яроқсиз бўлиб қолган кабелни тармоқдан узиб қўяди, бироқ, юқори кучланиш уни оёқдан йиқитади.

Врачларнинг жонбозлиги, Владиславнинг иродаси, ҳаётга муҳаббати уни ўлим чангалидан олиб қолди. У саккиз марта операция столига ётди, икки марта юраги операция қилинди. У омон қолди, бироқ икки қўлидан айрилди.

Икки қўлсиз нима ҳам қила оларди? Йўқ, у сафдан чиқмади. Энди у жуда ҳам машаққатли, лекин шарафли ишга қўл урди. Владислав кундалик тутишга аҳд қилди. Бироқ, қўлсиз қандай қилиб кундалик ёзиб бўларди, дейсиз. У оёғи билан ёзишга уриниб кўрди, аммо бу уриниш наф бермади. Владислав яна умидсизликка тушди, ўзини ҳаётда баъзан ортиқча ҳис эта бошлади. Лекин умр йўлдоши Таня унга далда берди. Илгаригидек атрофида парвона бўлди. Яшашга ундади, Владиславни сафга қайтарди. У бутун иродасини ишга солиб, қаламни тишлаб ёза бошлади. Дастлаб қийналган бўлса ҳамки, бора-бора ўрганиб кетди.

Владислав учун ҳақиқий кураш бошланди. У тўрт йилдан ортиқ изланишдан сўнг ўз ҳаётидан «Ўлимларга қасдма-қасд» номли қисса яратди. Бу қисса «Юность» журналининг 1967 йил январь сонида эълон қилинди.

Кўп ўтмай шу журналнинг иккинчи сонида Владислав Титовнинг «Яраланган лойхўрак» номли ҳикояси босилиб чиқди.

Бугун, Сиз ҳурматли газетхонларимиз эътиборига Владислав Титовнинг шу ҳикоясини ҳавола қиламиз.

Лойхўрак тўсатдан чалқанча ағдарилди-ю, қанотларини силкитганича пастга қараб шўнғиб кетди.

— Сен мени ярадор қилдинг!

— Нега, нега..., — дашт ҳунук ув тортди. Сарғиш киёкзор худди денгиз тўлқинидек чайқала бошлади.

Қушча титраб-қақшаб тумшуғи билан бўшлиққа ёпишар, худди осмону-фалакка чиқиб, у оғриқ азобидан қутилмоқчи бўлгандек, кўкка талпинарди. Бироқ... ингичка оёқлари титраб кўкси билан таранг ҳаво қатламига урилди.

Қаердандир Саша пайдо бўлди. У тинимсиз юзини юваётган кўз ёшларни ҳам сезмай, асабий пичирларди:

— Қушчагинам, у сени ярадор қилди-а? Қадрдоним... Энди қандай учасан?..

«Саша, сен туғма соқов эдинг-ку. Қандай гапиряпсан?» Мен бақирмоқчи бўлдим. Бироқ лабларим унсиз шивирлаб, овозим бўшлиқ қаърига сингиб кетди.

Сашка лойхўракни олиб маҳкам бағрига босди. Тўсатдан унинг бармоқлари орасидан сизиб чиққан бир томчи қип-қизил қуш қонига кўзим тушиб қолди. У қўлидаги қон изига қараб туриб, бирдан ёш тўла кўзлари билан менга тикилди.

— Э, сени қара-ю... Ахир бу сенга нима ёмонлик қилди?... Нега бундай қилдинг? Нега?

— Инсон олижаноб бўлиши керак. — Шовқин солди дашт.

— Саша, Сашок... Ахир сен... тушуняпсанми... кечагина соқов эдинг-ку...

— Э, сени қара-ю. Ахир қуш зоти осмонни яхши кўришини билмайсанми? Нега бундай қилдинг-а?

— Сашка! Саша, Саша!

— Уни ярадор қилдинг-а тентак.

— Са-а-а-ша-а...

Ўз овозимдан уйғониб кетдим. Тўртта сезгир кўз менга жилмайиб тикилиб турарди.

— Мен... Мен тушимда бақириб юбордим шекилли-а?

— Ҳечқиси йўқ, — деди дераза олдида ўтирган йўловчи қироат билан. — Сизнинг ёшингизда йигитча, Саша, Маша, Дашалар менинг ҳам тушимга кирарди.

Ўрнимдан туриб ўтирдим. Саша деганим қиз бола эмаслигини, балки олти ёшлар чамасидаги ақлли, кўккўз ўғил бола эканлигини улар қаёқдан билишсин.

Купе ичида деразадан мўралаган сентябрь кечасининг қоронғилигини тилкалаб тунги чироқ ёнарди. Ғилдираклар пўлат изларга урилиб, зулмат қаърида кимгадир илтижо қилар, бироқ дардига малҳам тополмай яна мунгли тарақлай бошларди. Юқоридаги полкада ётган йўловчи билинар-билинмас ҳуштак чалганича пишиллаб уйқуга кетди. Қолган иккитаси энди кулишмас, аксинча менга диққат билан тикилиб «ёрилишимни» кутишарди. Мен эсам худди бировнинг сирини айтиб қўяётгандек тўсатдан хижолат тортиб кетдим. Нега энди бу нарса сир бўлсин? Сабабини ўзим ҳам билмайман. Эҳҳа, дунёдаги ҳамма «НЕГА»ларга жавоб топилганида эди...

... Офтобда ранги айниб кетган қора қўйлакли бола юзини кафтлари билан тўсганича йўл ўртасида ўтирарди. Атрофини ўраб олган бир гала шумтакалар қийчув кўтаришиб, унинг бошига тупроқ сепишарди.

— Нима қиляпсизлар! — ҳайрат аралаш бақириб юбордим.

Болалар жимиб қолишди. Қўрқа-писа тўдалашиб, ҳар бир ҳаракатимни хушёрлик билан кузата бошлашди.

— Отинг нима? — энгашиб йўл ўртасида ўтирган боладан сўрадим.

Болакай жим. Тўдалашиб турганлар қиқирлаб кулиб қўйишди.

— Нега сени хафа қилишяпти?

Бола ҳамон илгариги ҳолатида ўтирар, саволларимга эътибор ҳам бермас эди. Унинг асабий титраётган бармоқлари яна ҳам жипслашиб, кўзларини маҳкамроқ бекитиб олди.

— У соқов. — Бақирди офтобда бурни пўст ташлаган бир бола.

— Эшитмайди ҳам. Ҳечам эшитмайди. Уни хафа қилаётганимиз йўқ. Вулқон-вулқон ўйнаяпмиз. Унинг оти Санька,— бидирлади иккинчиси.

Мен аввал болаларга, кейин Санькага қарадим. Қарадим-у, бирданига юрагимда кучли оғриқ сездим. Кўксимни қандайдир оташ аёвсиз куйдира бошлади.

— Сенларга майнавозчилик қилишни кўрсатиб қўяман. — Бўғиқ овозимни эшитиши биланоқ болалар тирақайлаб қочиб қолишди.

Мен у билан... Саша билан мана шундай учрашиб қолдим.

Ҳамма тарқаб кетгач, у аста кўзларини очиб, менга ҳайрат билан тикилди. Унга индамай қўлимни узатдим. У ҳам ўзининг кир, кичкинагина қўлини кафтимга қўйди. Сўнг аста одимлаб кетдик.

— Бу қанақаси бўлди-а, Саша? — бу савол қандай қилиб оғзимдан чиқиб кетганини ўзим ҳам билмай қолдим.

У катта-катта кўк кўзлари билан менга бошдан-оёқ разм солиб чиқди-да, илжайиб қўйди.

(Давоми бор).

АВТООШХОНА

Куйбишев район ошхоналар трестининг 1-автобус парки ҳузуридаги ошхона коллективининг ташаббуси билан иккита «Автоошхона» очилди. Бу автоошхонанинг бири Театр майдонида, иккинчиси эса Ташавтомаш заводи олди автобус шоферларига маданий хизмат қилади.

Шоферлар овқат пайтида ошхона қидириб юрмай, шу ернинг ўзида истеъмол қилишлари мумкин. Навоий театри майдонидаги автоошхонада ошпаз Анвар Носиров шоферларга ширин таомлар пишириб беряпти.

Бу ошхона коллективининг яхши ташаббусидан ўрнак олса арзийди.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

(3-канал)

17.55 — Эшиттиришлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — Футбол. «ДИНАМО» (Москва) — «ЛОКОМОТИВ» (Москва). «Бойчечак» мукофотининг ярим финал ўйини. 19.45 — Телеянгиликлар (ўзбек тилида).

20.00 дан — Москва кўрсатади

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

(5-канал).

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — Эшиттиришлар программаси. 18.00 — Телеянгиликлар (русча).

Ўзбек тилида: 18.15 — Китоб — бизнинг дўстимиз (ўқувчилар учун). 18.45 — Горький — замондошларининг хотираларида (М. Горький туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан). 19.25 — Ёшлар ижоди (адабий эшиттириш). 19.45 — Нур таъсир қилмас (илмий-оммабоп фильм). 20.05 — Беш йиллик илғорлари. 20.25 — Концерт. 21.25 — Телеянгиликлар. 21.40 — Алёшканинг севгиси (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

(9-канал)

17.00 дан — Фрунзе кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 20.00 — Партия ташкилоти ва меҳнатни илмий ташкил қилиш. 20.20 — Олтинчи ёз (кинофильм). 20.50 — Музикали календарь. 21.35 — Тинч оқар Дон. (бадиий фильмнинг 2-серияси).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 20/III да Спартак, 21/III да Трубадур.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 20/III да Аяжонларим, 21/III да Мудҳиш айбнома.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/III да Мавлоно Муқимий, 21/III да Жон қизлар.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Совет цирки усталарининг янги программаси. РСФСРда хизмат кўрсатган артист Борис Вяткин иштирок этади. Билетлар сотилмоқда.

КИНО

У бир ўзи кетди (1-2 серия) — «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (эрталаб соат 11, кундуз 2,5 ва кеч 8 да), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 2 да).

Сергей Лазо — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 12, 4 да).

Умид қиргоги — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ярим, кеч 7 ярим ва 9-15 минутда).

1968 йил 30 мартда

ЛЬВОВ ШАҲРИДА

3 процентли

Давлат ички ютуқлар заёмининг

14-тиражи ўтказилади

Ҳар йили шу заёмнинг 8 тиражи ўтказилади.

Тиражда заёмнинг 21 разрядига умумий суммаси 10763760 сўмлик 197400 ютуқ ўйналди, шу, жумладан 5000, 2500, 1000, 500, 100 ва 40 сўмлик ютуқлар бор.

3 процентли ЗАЁМ ОБЛИГАЦИЯЛАРИНИ СОТИБ ОЛИНГ!

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

20 мартда

Советский спорт газетасининг Бойчечак мукофоти учун

«ДИНАМО» (Москва) — «ЛОКОМОТИВ» (Москва)

командалари ўртасида ярим финал

ФУТБОЛ МАТЧИ ЎТКАЗИЛАДИ.

Кеч соат 6 яримда бошланади.

«ЧИЛОНЗОР» САВДО МАРКАЗИДА

20 мартдан 30 мартгача

Ўзбекистон ССР енгил саноат Министрлигига қарашли пойафзал фабрикалари ишлаб чиқарган болалар оёқ кийимларининг

КЎРГАЗМАЛИ САВДОСИ ЎТКАЗИЛАДИ.

Кўргазмали савдога марҳамат.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В35212, Редактор ўринбосарлари — В35885, В36232, Масъул секретарь — В34808, Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936, Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786, Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — В35811 Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048, Эълонлар бўлими — В38142, Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 10014. ИНДЕКС — 64697. № 5 — 1822.